

NASJONAL OG REGIONAL REGULERING AV SELFANGST

En analyse av reguleringen av selfangst og omsetningen av selprodukter
i Norge og EU

—

Marte Kolsum

JUR-3902 – Liten masteroppgave i rettsvitenskap høst 2014

Forord

Historien til min hjemby er tuftet på fangst, fiske, handel og sjøfart. Tromsø, ofte kalt Nordens Paris, har også tilnavnene ishavsbyen og porten til ishavet.¹ Selfangst var essensiell for økonomien i byen fra rundt 1860 frem til begynnelsen av 1960-tallet og Avisa Tromsø publiserte jevnlig meldinger om fangsten i ishavssesongen.²

Så lenge jeg kan huske har fangst på ishavet fascinert meg. Ishavskulturen oppstod over tid når fangstmennene tilbrakte uker og måneder på ishavet i ishavsskutene. Det hevdes at denne fangstkulturen nå har dødd ut på grunn av regulering og ny teknologi.³

Nasjonalt og internasjonalt foregår det debatter om dyrevelferd, ikke minst i relasjon til selfangst. Det vekket min nysgjerrighet og gav meg motivasjon til å fordype meg i jussen på området. Jussen har til oppgave å verne ulike interesser og vekte hensyn mot hverandre.

Personlig finner jeg selfangst svært interessant som rettslig tematikk. Som student ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, mener jeg at en oppgave om selfangst er passende.⁴ Mitt ønske er at denne oppgaven skal belyse reguleringen nasjonalt i Norge og regionalt i EU av et fangstområde som kan karakteriseres som særegent for noen få nasjoner.

---

¹ Pål Christensen og Gunnar Pedersen, *TROMSØ gjennom 10000 år Ishavsfolk, arbeidsfolk og fintfolk 1900-1945*, Tromsø 1995, s.265 og http://uit.no/tavla/artikkel/256631/tromso_porten_til_ishavet

² *ibid.*

³ Odd Magnus Heide Hansen, *Ishavsskutenes historie, Fangstkulturen som ble borte*, Tromsø 1996 s.7

⁴ Fakultetets beliggenhet tjener som begrunnelse, men det kan vises til: Rettsikkerhet og kompetanse – Strategiplan for Det juridiske fakultet, UiT – Norges arktiske universitet 2014-2020, s.1

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	5
1.1. INTRODUKSJON	5
1.1.1. <u>OPPGAVENS FORMÅL</u>	5
1.1.2. <u>ELDRE HISTORIKK – SELFANGSTNÆRINGENS FREMVEKST</u>	5
1.1.3. <u>NYERE HISTORIKK – AKTUALITET</u>	6
1.1.4. <u>IDEOLOGISKIFTE I SYNET PÅ SELFANGST</u>	7
1.1.5. <u>SELFANGST I NORGE – UTVIKLINGSTREKK OG REGULERING</u>	8
1.2. AVGRENSNING OG METODE	9
1.3. BEGREPSAVKLARING	10
1.4. DEN VIDERE FREMSTILLING	11
2. REGULERING I LOV	12
2.1. INNLEDENDE BEMERKNINGER	12
2.1.1. <u>RETTSOMRÅDET</u>	12
2.1.2. <u>PRINSIPPER</u>	13
2.2. DELTAKERLOVEN	14
2.2.1. <u>KRAV OM FANGSTTILLATELSE</u>	14
2.2.2. <u>FORMÅL</u>	17
2.2.3. <u>KONKLUSJONER</u>	19
2.3. DYREVELFERDSLOVEN	20
2.3.1. <u>SELENS RETTSVERN ETTER DYREVELFERDSLOVEN</u>	20
2.3.2. <u>AVLIVNING</u>	26
2.3.3. <u>HOVEDLINJER</u>	29
2.4. HAVRESSURSLOVA	30
2.4.1. <u>FORMÅL</u>	30
2.4.2. <u>FORVALTNINGSPRINSIPP OG GRUNNLEGGENDE HENSYN</u>	32
2.4.3. <u>FORSKRIFTSHJEMLER</u>	35
3. REGULERING I SELFANGSTFORSKRIFTENE	40
3.1. FORHISTORIE	40
3.2. FORSKRIFT OM REGULERING AV FANGST AV SEL I VESTERISEN OG ØSTISEN	41
3.2.1. <u>BEGRENSNINGER</u>	41
3.2.2. <u>STRAFF</u>	43
3.2.3. <u>KONTROLL OG BEMYNDIGELSE</u>	46
3.3. FORSKRIFT OM UTØVELSE AV SELFANGST I VESTERISEN OG ØSTISEN	48
3.3.1. <u>FORMÅL</u>	48
3.3.2. <u>ANSVARSFORHOLD</u>	48
3.3.3. <u>KOMPETANSEKRAV</u>	49
3.3.4. <u>STRAFF</u>	49
3.3.5. <u>DYREVELFERDSMESSIG UTØVELSE</u>	50
3.4. UTFORDRINGER FOR NORSK FORSKRIFTSREGULERING AV SELFANGST	53
3.4.1. <u>FORSKNINGSBEHOV</u>	53
3.4.2. <u>RETTSSIKKERHETSSPØRSMÅL</u>	55
3.4.3. <u>MOTSTAND</u>	56

4. REGIONAL REGULERING	57
4.1. IMPORTFORBUDET I EU	57
4.1.1. <u>FORORDNINGEN</u>	57
4.1.2. <u>BEGRUNNELSEN</u>	58
4.1.3. <u>“THE INUIT EXCEPTION”</u>	59
4.1.4. <u>“SUSTAINABLE MANAGEMENT EXCEPTION”</u>	60
4.1.5. <u>“ALLOWED IMPORTED WITH TRAVELLERS FOR PERSONAL USE”</u>	61
4.1.6. <u>REAKSJONER FRA SELFANGSTNASJONENE NORGE OG CANADA</u>	62
4.2. BESLUTNINGEN FRA WTO	63
4.2.1. <u>BAKGRUNN OG PRINSIPPER</u>	63
4.2.2. <u>RESULTAT AV KLAGEBEHANDLING</u>	65
4.2.3. <u>BEGRUNNELSE</u>	65
4.2.4. <u>KONSEKVENSER</u>	66
4.3. REGIONALT SELFANGSTREGIME	67
4.3.1. <u>SAMLET VURDERING</u>	67
4.3.2. <u>VIRKNINGER FOR NORSK SELFANGST</u>	68
5. AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	69
6. KILDELISTE	70
6.1. LOV	70
6.2. FORSKRIFT	71
6.3. FORARBEID	71
6.4. RETTSPRAKSIS	71
6.5. KONVENSJON	72
6.6. EU DIREKTIV OG FORORDNING	72
6.7. WTO-KILDER	72
6.8. AVTALEVERK	72
6.9. RAPPORTER OG STATISTIKK	73
6.10. LITTERATUR	74
6.10.1. <u>BØKER</u>	74
6.10.2. <u>ARTIKLER</u>	75
6.10.3. <u>NETTSTEDER</u>	75

1. Innledning

1.1. Introduksjon

1.1.1. Oppgavens formål

Dagens selfangstregulering er et resultat av et ideologiskifte hvor tanker om nyttegjøring av selen som ressurs og fri fangst, har blitt erstattet av tenking sentrert om dyrevelferd og miljø.⁵ Formålet med oppgaven er derfor å fremstille og vurdere bakgrunnen, begrunnelsen og innholdet i reguleringen av selfangst og omsetningen av selprodukter i Norge og EU.

1.1.2. Eldre historikk – selfangstnæringens fremvekst

Motivet for selfangst er utnytting av selens pels, kjøtt og spekk. Det finnes ingen grunn til å anta annet enn at folk har utnyttet selen som marin ressurs fra det øyeblikket effektive jaktteknikker var utviklet. Det må derfor legges til grunn at mennesker bosatt i sirkumpolare strøk alltid har bedrevet selfangst i dens tilgjengelige leveområder.

På 1700-tallet startet selfangst fra fartøyer.⁶ Selfangstnæringen tok form gjennom tre faser. Selfangst gav gode inntekter for nederlenderne på 1700-tallet.⁷ Deretter ble næringen preget av fangstmenn fra England og Russland. Etter hvert avtok fangsten fra England og Nederland, mens Canada gjorde sitt inntog. Canadisk og russisk selfangst ble omfattende i løpet av 1800-tallet og utover 1900-tallet.⁸

Norsk selfangst startet med ishavsskuter fra Hammerfest.⁹ Fangstfolk fra Nord-Norge drev selfangst rundt Spitsbergen så tidlig som i 1790-årene. I 1846 deltok den første nordmannen på selfangst i havområdene mellom Grønland og Jan Mayen, kalt Vesterisen. På 1900-tallet bedrev fangstfolk fra Møre og Nord-Norge selfangst i samme område og norsk selfangst ble

---

⁵ Se punkt 1.1.4.

⁶ Aschehoug og Gyldendals, *Store Norske Leksikon Rh-So*, Oslo 1983, (SNL1983) s.355

⁷ Jan Strand, *Selfangst – En fortsettelse av hvalfangsten*, Produksjon samlet av Gisle Tjong s.1

⁸ Aschehoug og Gyldendals, *SNL1983* s.356

⁹ Strand, *Selfangst* s.1

av betydelig størrelse.¹⁰ Størsteparten av norsk selfangst fant sted ved Vesterisen og Østisen. Områdene utenfor Kvitsjøen i Russlands økonomiske sone blir kalt Østisen.¹¹

1.1.3. Nyere historikk – aktualitet

Selfangst praktiseres i dag av få nasjoner. Den største selfangstnasjonen er Canada.¹² Norge fremstår som en miniatyr i forhold.¹³ I det følgende tar jeg for meg en del utviklingstrekk i selfangstens nyere historie.

Alt i 1972 forbød USA import av selprodukter. I 2006 fulgte Mexico, og Nederland og Belgia likeså i 2007. Russland, Hviterussland og Kasakhstan forbød import av selprodukter i 2010, deretter Taiwan i 2013.¹⁴ Den europeiske union (EU) forbød import av skinn fra diende selunger i 1983.¹⁵ Ergo ble det innført et regionalt importforbud relativt tidlig. Canada forbød fangst av diende selunger i 1987 og Norge i 1989.¹⁶

Når det gjelder regulering av selfangst i EU er importforbudet mot selprodukter mest betydningsfullt i nyere tid. I 2006 signerte 425 EU-politikere en appell om forbudet og i 2009 ble det nedfelt i en forordning med tre unntak.¹⁷ Norge og Canada klaget i 2011 EU inn til World Trade Organization (WTO) for opprettelsen av forbudet. Etter to år med klagebehandling besluttet WTO i mai 2014 at importforbudet strider mot WTO-regelverket på

---

¹⁰ Aschehougs og Gyldendals, *SNL1983* s.355-356

¹¹ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/ryddemappe/rydde/selfangst-i-ostisen-og-vesterisen.html?id=437322> (Regjeringen: selfangst i Østisen og Vesterisen)

¹² <http://www.dfo-mpo.gc.ca/fm-gp/seal-phoque/facts-faits/facts-faitse-eng.htm> (Government of Canada)

¹³ Se note 12. sml.

http://www.regjeringen.no/upload/MD/Vedlegg/Forurensing/Forvaltningsplan%20Norskehavet/Fiskeriaktiviteten_Norskehavet.pdf#search=selfangst&regj_oss=1 (Fiskeridirektoratet: Fiskeriaktiviteten i Norskehavet) s.38 punkt 4.12.Selfangst

¹⁴ <http://www.dyrsrettigheter.no/pelsindustri/selfangst/selfangsten-norge-gambler-med-dyrs-rettsvern-i-wto/> (Dyrs rettigheter: oversiktsbilde)

¹⁵ Dir.Council Directive 83/129/ECC of 28th March 1983.

¹⁶ Se (Dyrs rettigheter: oversiktsbilde) Samt FOR-2003-02-11-151 §§ 2 og 4

¹⁷ For.EC 1007/2009 –Accepted by the European Parliament May 5th 2009 and by the Council 16th adopted September 2009. Entered into force 10th of August 2010.

enkelte punkter.¹⁸ Beslutningen utgjør den nyeste rettskilden på området for selfangstregulering i Norge og EU. Debatten både før og etter beslutningen har skapt oppmerksomhet rundt selfangst og berettiger oppgavens aktualitet.

1.1.4. Ideologiskifte i synet på selfangst

Nasjonal og regional regulering kan anses å være utslag av et ideologiskifte som innebærer et dreid fokus fra menneskets suverene rett til å utnytte naturressursene, til et tenkesett der bærekraftig utvikling, dyrevern og dyrevelferd er nøkkelord. Tenkesettet vokste fram etter andre verdenskrig i velstands- og velferdssamfunnene i den vestlige verden.

Innholdet i tanken om bærekraftig utvikling har blitt definert på følgende måte av den FN-nedsatte Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (Brundtlandkommisjonen):

«En bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstillende sine behov.»¹⁹

Dyrevern innebærer virksomhet for å beskytte dyr mot lidelser.²⁰ Dyrevelferd er et bredere konsept som tar utgangspunkt i det enkelte dyrs situasjon, mulighet til utfoldelse og opplevelse av fysisk og mental tilstand.²¹ Tidligere ble verdien av dyr stort sett målt utfra hvor stor nytte de gav. I nyere tid har dyr blitt tilegnet egenverdi og sentimental verdi. Dyr har i dag en verdi i kraft av å være til og mennesker kan føle empati med dyr.

Det nye tankegodset begrunner ikke i seg selv restriktiv regulering av selfangst. Tvert imot kan selfangstvirksomhet være i tråd med idealet om bærekraftig utvikling. Imidlertid har det nye tankegodset introdusert en forestilling om at fangstnasjoner ikke har en suveren rett til å drive selfangst, det tas hensyn til dyrevelferd. Nyere regulering av selfangst kan betraktes som

---

¹⁸ WT/DS400/AB/R, WT/DS401/AB/R

¹⁹ NOU 2009:16 *Globale miljøutfordringer – norsk politikk. Hvordan bærekraftig utvikling og klima bedre kan ivaretas i offentlige beslutningsprosesser*, s.10

²⁰ Aschehoug og Gyldendals, *Lille norske leksikon 3.ugave*, Oslo 2003, s.203

²¹ Se punkt 2.3.1.

utslag av vurderinger sentrert om bærekraft og dyrevelferd. Begrunnelsene og hensynene reguleringen bygger på, er et hovedfokus i oppgaven.

Ved selfangstregulering eksisterer det motstående hensyn og ulike interesser. Grovt kan det sies at suverenitetsmanifestasjon, utnytting av ressurser og nasjonale tradisjoner for selfangst står i et motsetningsforhold til dyrevelferdshensynet.

Dyrevelferdsorganisasjoner har i nyere tid kjempet en innbitt kamp mot selfangsten. Det er opprettet rådgivningsorgan på nasjonalt plan²² og internasjonalt får dyrevelferdshensynet oppmerksomhet og utslag i regulering, noe EU-forordningen illustrerer.

1.1.5. Selfangst i Norge – utviklingstrekk og regulering

Norsk selfangst omfatter fangst av artene grønlandssel og klappmyss. Fangstfeltene er Vesterisen og Østisen.²³ Fangstmengden har vært nedadgående. Det er illustrerende at 154 skuter hadde en fangst på totalt 301.300 individer i 1924, mot det totale antall av 13.980 individer i 2007. Siden 1995 har 3-5 fangstskuter drevet selfangstvirksomhet. Det har vært mer fangst av grønlandssel enn klappmyss, for eksempel henholdsvis 13.390 og 3.647 individer i 2006.²⁴

Tidligere var fangst og annen avlivning av dyr uregulert. Alminnelig borgerlig straffelov (straffeloven) inneholdt forbud mot mishandling av dyr og seksuell omgang med dyr.²⁵ Når tanker om dyrevelferd fikk utslag i lovgivningen ble forbudene innlemmet i dyrevelferdslovgivningen.²⁶

---

²² Havforskningsinstituttet, *Sjøens pattedyr 2010, Fisken og havet, særnummer 2-2010*, (SPFH2010) s.84

²³ http://www.regjeringen.no/upload/MD/Vedlegg/Forurensing/Forvaltningsplan%20Norskehavet/Fiskeriaktiviteten_Norskehavet.pdf#search=selfangst&regj_oss=1 (Fiskeridirektoratet – Fiskeriaktiviteten i Norskehavet) s.37 punkt 4.12.Selfangst

²⁴ Tall hentet fra Statistisk sentralbyrå, Historisk statistikk: Selfangst. Utgangspunktet er satt til 1924 fordi tallene fra tidligere fangst er ufullstendige.

²⁵ LOV-1902-05-22-10

²⁶ Lov om dyrevelferd LOV-2009-06-19-97 § 14

I nyere tid har det funnet sted omfattende regulering i tråd med nye holdninger omkring selfangst. Adgangen til å drive selfangstvirksomhet, hvordan ressursen skal forvaltes og selve utføringen er lovregulert i Lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven), Lov om dyrevelferd (dyrevelferdsloven) og Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova).²⁷

Forskriftsregulering finnes i Forskrift om regulering av fangst av sel i Vesterisen og Østisen og Forskrift om utøvelse av selfangst i Vesterisen og Østisen (selfangstforskriftene).²⁸ I motsetning til nevnte lover, som er generell i utformingen og gjelder flere dyrearter, gjelder selfangstforskriftene spesielt selfangst.

1.2. Avgrensning og metode

Oppgaven omhandler kommersiell selfangst av viltlevende seler, grunnet det forhold at kommersiell selfangst av viltlevende seler er størst i omfang, med omsyn til selfangst generelt.

Av hensyn til oppgavens størrelse avgrenses oppgaven til å gjelde regulering av selfangst i Norge. Selfangstkvoter vil kun tangeres og ikke behandles. Oppgaven avgrenses positivt til å omfatte de mest sentrale lover som synliggjør tankegodset reguleringen bygger på, herunder deltakerloven, dyrevelferdsloven og havressurslova. Forgjengerne til enkelte av lovene vil berøres der det er hensiktsmessig for å vise utviklingstrekk. Kun utvalgte bestemmelser som illustrerer essensen av hensyn- og interesseavveininger i forbindelse med selfangstregulering i nevnte lover vil behandles.

Forskriftsbehandlingen avgrenses til selfangstforskriftene.

---

²⁷ LOV-1999-03-26-15, LOV-2009-06-19-97 og LOV-2008-06-06-37

²⁸ FOR-2014-02-24-205 sist endret: FOR-2014-03-20-303 og FOR-2003-02-11-151 sist endret: FOR-2011-03-11-272

Videre behandles også det regionale importforbudet mot selprodukter i EU og tilhørende beslutning fra WTO. Her er først og fremst innhold og begrunnelse gjenstand for drøftelse. EØS-retten berøres ikke fordi EØS-rettslige regler ikke kommer til anvendelse.²⁹

Oppgaven baserer seg på alminnelig rettskildelære som i all hovedsak bygger på Eckhoffs modell.³⁰ Rettskildemessige poenger og utfordringer vil kommenteres fortløpende i oppgaven.

1.3. Begrepsavklaring

Selfangst er et sentralt begrep i oppgaven. Begrepet er ikke legaldefinert. Oppfatningen i teorien og av aktørene som er involvert er at termen omfatter slakting av sel, så vel som tilegnelsen. Lignende slakt er hvalfangst. Slakting av viltlevende dyr på land kalles jakt. Slakting er et subjektiv ladet begrep. Det virker mer naturlig å anvende betegnelsen når dyr har vært i fangenskap forut avlivning og det er ikke tradisjon for å benytte begrepet om fangst- og jaktsituasjoner. På engelsk refereres det til ”seal hunting”³¹ og det forsterker at selfangst er et naturlig språklig valg på norsk. Likevel kan det nevnes at selfangstmotstandsorganisasjoner i innland og utland sporadisk anvender begrepsbruken ”selslakt”³² og ”seal slaughter”³³.

Begrepet rettsvern benyttes særlig i oppgavens punkt 2.3.1. Den tradisjonelle anvendelsen av termen ”rettsvern” skriver seg til tingsretten og betegner hvordan man skal gå fram for å beskytte sine rettigheter mot en tredjemann.³⁴ For dyr er det ikke logisk å anvende rettsvernsbegrepet slik. I oppgaven vil betegnelsen rettsvern brukes hvor det kan utledes at selen nyter beskyttelse, uansett form, igjennom lovverket.

---

²⁹ EUs felles landbruks- og fiskeripolitikk er ikke en del av EØS-avtalen og gjelder derfor ikke i Norge. <http://www.regjeringen.no/nb/sub/europaportalen/tema/landbruk-og-mat.html?id=686223> (Regjeringen: Landbruk og mat)

³⁰ Torstein Eckhoff, *Rettskildelære*, 5. Utgave ved Jan E. Helgesen, Oslo 2007

³¹ <http://www.cbc.ca/news/canada/faqs-the-atlantic-seal-hunt-1.803159> (Canadisk nyhetsside)

³² <http://www.selfangst.info/informasjon/fangsten/norsk-selslakt/> (NOAH: informasjonsside)

³³ http://www.harpseals.org/about_the_hunt/index.php (Harpseals: informasjonsside)

³⁴ Thor Falkanger og Aage Thor Falkanger, 6. utgave, Oslo 2007, s.475

1.4. Den videre fremstilling

Den videre fremstillingen baseres på en nivå delt tilnærming hvor norsk lov, forskrift med hjemmel i lov og internasjonale kilder behandles i den rekkefølgen.

Først behandles sentrale norske lover på området i oppgavens kapittel 2. Etter innledende bemerkninger, starter jeg med deltakerlovens krav om fangstillatelse. Under punkt 2.3. utpenses dyrevelferdshensynet i forbindelse med behandling av dyrevelferdsloven. Til sist i punkt 2.4. behandles havressurslova, herunder selfangstforskriftenes forskriftshjemler. Dernest blir selfangstforskriftene behandlet i oppgavens tredje kapittel, hvor både straffetrusselen og kontroll med og utøvelse av fangsten belyses. Deretter reises enkelte rettssikkerhets spørsmål foranlediget av forskningsbehov på området.

Nasjonal regulering vurderes fortløpende og særlig gjennom belysning av utfordringene vedrørende forskriftsregulering i oppgavens tredje kapittel.

I norsk rett gjelder det dualistiske prinsipp som innebærer at dersom det er motstrid mellom en folkerettsregel og en internrettslig regel går den internrettslige regel foran.³⁵ Det er særdeles tvilsomt at importforbudet mot selprodukter kan anses som folkerett. Imidlertid innebærer det dualistiske prinsipp også at lover ”utenifra” må gjøres til norsk lov for at de skal gjelde i Norge. Derfor har importforbudet lavere rang i norsk rett enn norsk lov og forskrift. Regional regulering ved importforbudet i EU og beslutningen fra WTO behandles i oppgavens fjerde kapittel. Rettskildene fra EU og WTO behandles først separat, deretter under punkt 4.3. foretar jeg en samlet vurdering av den regionale reguleringen og dens virkninger for norsk selfangst.

Avsluttende refleksjoner i kapittel 5 omhandler utviklingstrekk og fremtidsutsikter for næringen.

---

³⁵ Eckhoff, *Rettskildelære*, 2007, s.299-302

2. Regulering i lov

2.1. Innledende bemerkninger

2.1.1. Rettsområdet

Som en del av forvaltningen av havets ressurser hører selfangstregulering til rettsdisiplinen miljørett. Miljørett er en del av den spesielle forvaltningsretten.³⁶ Tidligere var det kun enkelte miljøtiltak i lovgivningen. I dag finnes det et «*omfattende regelverk med det uttalte siktemål å forebygge eller redusere miljøulempene og å bevare det biologiske produksjonsgrunnlaget*».³⁷ Miljøretten har vokst frem som et eget rettsområde på grunn av miljøproblemene i vår tid.³⁸

Dyrevelferdsrett anses ikke som en rettsdisiplin, men området får mye oppmerksomhet gjennom forskning, formidling – i den kulørte presse og media generelt – og gjennom folkeengasjement. Utviklingen av regulering på dyrevelferdsområdet har gått hurtig. Det kan konkluderes med at dyr etter enkelte deler av lovgivningen er rettssubjekter som nyter rettsvern.³⁹ Både når det gjelder dyrevelferdsrett og miljørett er tilfanget av rettspraksis beskjedent fordi konseptet dyrevelferd og bevisstheten om miljøproblemer er av relativ ny dato. Dertil kommer det at lovgivningen på området preges av vage bestemmelser, fullmaktslovgivning og skjønn. Det gjør den muligens uegnet for prinsipiell prøving.

Miljøhensynet er sektorovergripende og relevant ved all regulering og myndighetsutøvelse som direkte eller indirekte har eller kan ha miljømessige konsekvenser.⁴⁰ Det har sin konstitusjonelle forankring i Grunnlovens § 112.⁴¹ For å ivareta og operasjonalisere miljøhensyn, er det dannet miljørettslige prinsipper, se neste punkt.

---

³⁶ Hans Christian Bugge, *Lærebok i miljøforvaltningsrett 2.utgave*, Oslo 2009, (Miljøforvaltningsrett2009) s.13

³⁷ Kåre Lilleholt, *Knophs oversikt over Norges rett trettende utgave*, Oslo 2009, (KnophsOversikt2009) s.657

³⁸ Lilleholt, *KnophsOversikt2009*, s.656

³⁹ Se punkt 2.3.1.

⁴⁰ Bugge, *Miljøforvaltningsrett2009*, s.17

⁴¹ Kongeriket Norges Grunnlov LOV-1814-05-17 § 112

2.1.2. Prinsipper

Miljørettslige prinsipper har ingen ensartet status, de kan fremgå eksplisitt i regelverket, utfylle reglene eller være en syntese av dem.⁴²

Prinsippet om bærekraftig utvikling definert under punkt 1.1.4. bygger på en fremtidsrettet tankegang. Menneskene bør ikke overskride naturens tålegrense slik at ressursgrunnlaget svekkes for kommende generasjoner. Miljøet er komplekst, det kan vanskelig forutses hvilke miljøproblemer som kan oppstå og hvor naturens tålegrense ligger. Det er bakgrunnen for miljørettens forsiktighets- eller føre-var-prinsipp.⁴³ Miljøskader er ofte irreversible og det underbygger føre-var-prinsippets eksistens.⁴⁴

Miljøretten har en økosystemtilnærming⁴⁵ hvor konsekvenser av irreversibilitet, føre-var-prinsippet og prinsippet om bærekraftig utvikling må tilpasses en sammensatt helhet. Viltlevende seler er en del av økosystem. Økosystemene i arktisk er sårbare.⁴⁶ Derfor vil de miljørettslige prinsippene gjelde med styrke for regulering av selfangst.

På grunn av miljørettens forvaltningsrettslige karakter er legalitetskravet, likebehandlingsidealet og læren om myndighetsmisbruk styrende for myndighetenes virkemiddelbruk.⁴⁷ Ved regulering av selfangst begrenses individets handlefrihet og nevnte skranker gjelder.

---

⁴² Lilleholt, *KnopsOversikt2009*, s.661

⁴³ Bugge, *Miljøforvaltningsrett2009*, s.72

⁴⁴ NOU 1999:21 *Lov om miljøvern på Svalbard (Svalbardmiljøloven)*, punkt 5.6. miljørettslige prinsipper.

⁴⁵ Bugge, *Miljøforvaltningsrett2009*, s.41

⁴⁶ Se Arktisk Råd, Arctic Biodiversity Trends 2010 – Selected indicators of change; CAFF International Secretariat, Akureyri, Iceland May 2010 (Arctic2010)

⁴⁷ NOU 1995:4 *Virkemidler i miljøpolitikken*, Kapittel 6.

Enkelte steder i lovverket er dyr stadig regnet som ting.⁴⁸ I nyere tid har regulering som berører dyr tatt en annen retning. Det finnes en bred hensynpalett i forbindelse med regulering som omhandler dyr etter dagens dyrevelferdsideologi.⁴⁹

I dette og neste kapittel behandles norsk selfangstregulering og jeg vil påvise at reguleringen er sterkt preget av miljørettslige prinsipper og progressiv hva angår dyrs rettslige status.

2.2. Deltakerloven

2.2.1. Krav om fangstillatelse

Det er hensiktsmessig å først reise en problemstilling om hvordan deltakerloven regulerer adgangen til å drive selfangst.

Først må det avgjøres om loven regulerer adgangen til å drive selfangstvirksomhet. Loven gjelder «adgangen til å drive ervervsmessig fiske og fangst og annen høsting av villlevende marine ressurser» jf. § 2. Selen henter føde i havet og tilbringer størsteparten av sitt liv der,⁵⁰ som marin ressurs kan selen ved salg av skinn og spekk utnyttes økonomisk. Forarbeidene angir at «regler om adgangen til å drive ervervsmessig fiske og fangst (konsesjonslovgivningen) samles i én lov»,⁵¹ samlingen gjelder blant annet Lov om fangst av sel (selfangstloven).⁵² Selfangst faller utvilsomt inn under lovens virkeområde.

Virkeområdet er modifisert ved lovens § 3. Det fremgår uttrykkelig at yrkesutøveren må ha «dette til levevei alene eller sammen med annen næring» og benytte seg av «fartøy» for å omfattes av lovens definisjon av «ervervsmessig fiske og fangst» jf. § 3 første ledd jf. § 2 første ledd. Ordlyden ”fartøy” er nokså uspesifisert og vil romme alle transportmidler til

---

⁴⁸ Alle gjenstander som ikke er fast eiendom – også dyr – regnes som løsøre etter Lov om godtroerverv av løsøre LOV-1978-06-02-37 § 1 jf. Prinsipputtalelse/fortolkning fra Justis- og beredskapsdepartementet, “Erstatnings- og forsikringsrett generelt”.

⁴⁹ Se punkt 2.3.1.

⁵⁰ <https://snl.no/sel> (Store norske leksikon: sel)

⁵¹ Ot.prp.nr.67(1997-1998) Om lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) s.6

⁵² LOV-1951-12-14-1

vanns. Forarbeidene angir en automatikk i at et «*fartøy regnes for å bli brukt til ervervsmessig fiske og fangst når fartøyeieren driver ervervsmessig fiske og fangst med fartøyet*». ⁵³ Det foretas ingen konkretisering av hvor stor del av levebrødet fangsten må utgjøre dersom den er levevei i kombinasjon med annen næring, således virker modifikasjonen liten. Det er like fullt klart at loven regulerer adgangen til å drive selfangst.

Inngangsvilkåret for å drive selfangst finnes i deltakerloven § 12. Kravet om spesiell tillatelse i deltakerlovens § 12 lyder:

«§ 12. Krav om spesiell tillatelse til enkelte former for fiske og fangst

Ingen må uten spesiell tillatelse nytte havfiskefartøy til ervervsmessig fiske og fangst. Det kan fastsettes vilkår for en slik tillatelse. Bestemmelsene i §§ 7 og 8 gjelder tilsvarende for tildeling av spesiell tillatelse.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om hva som er å regne som havfiskefartøy og fastsette krav om spesiell tillatelse for å nytte andre fartøy enn havfiskefartøy til ervervsmessig fiske og fangst. Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere regler for tildeling av spesielle tillatelser.»

Bestemmelsens ordlyd «*ingen må uten spesiell tillatelse nytte havfiskefartøy til ervervsmessig fiske og fangst*» stiller et absolutt krav om fangstillatelse som retter seg mot alle jf. § 12 første ledd første punktum. Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen erstatter tidligere regulering ved selfangstlovens § 3. ⁵⁴ Bestemmelsens første ledd knesetter prinsippet om at «*aktiviteten er forbudt inntil man får spesiell tillatelse*» og det gjelder «*fangst av sel*». ⁵⁵

Etter tidligere regulering av selfangst hadde alle fri adgang inntil det ble fastsatt krav om tillatelse for å delta. ⁵⁶ Utviklingen virker tilsynelatende som en tilstramning ved et forbud.

---

⁵³ Ot.prp.nr.67(1997-1998) s.42

⁵⁴ Ot.prp.nr.67(1997-1998) s.49

⁵⁵ *ibid.*

⁵⁶ Lov om fangst av sel (selfangstloven) LOV-1951-12-14-1 § 3

Forarbeidene angir likevel at i «*praksis blir det ingen vesentlig forskjell*». ⁵⁷ Imidlertid harmonerer en forbudsordning med ideologiskiftet på området, det gir inntrykk av en strengere regulering.

Lovens § 12 første ledd annet punktum gir en lovfestet adgang til å knytte vilkår til den offentlige tillatelsen. Det må være klart at tildeling av tillatelser fordrer skjønnsutøvelse. Forarbeidene presiserer at tildelingen «*baseres på et skjønn, hvor det foretas en helhetsvurdering av alle relevante omstendigheter*». ⁵⁸ Spørsmålet blir hvilke omstendigheter som er ”relevante”. Miljøhensynet er relevant ved alle beslutninger som berører miljøet, konsesjon til selfangst foranlediger vurdering av bærekraftig utvikling og forbeholdenhet i forlengelse av føre-var-prinsippet. Videre vil det avhenge av den konkrete søknad og situasjon hvilke omsyn som må tas. De alminnelige skranker for offentlig myndighetsutøvelse gir rammene for en ellers vid skjønnspreget vurdering.

Videre kan regjeringen «*ved forskrift fastsette nærmere regler for tildeling av spesielle tillatelser*» jf. § 12 annet ledd siste punktum. Derved foreligger det fullmakt til å regulere konsesjonstildelingen nærmere ved forskrift. Forskriftsfullmakten gir konsesjonsreguleringen fleksibilitet. Gode grunner taler for en fleksibel adgang til å regulere tildelingen. For det første er de marine økosystemene i arktisk sårbare. ⁵⁹ Gjennomføringen av prinsippet om bærekraftig utvikling avhenger av en fleksibel reguleringsadgang. Klimaendringene medfører at temperaturen øker og polisen smelter. ⁶⁰ Det kan vanskelig anslås hvilken effekt dette vil ha på økosystemene selen er en del av. Føre-var-prinsippet underbygger behovet for en fleksibel adgang til å regulere tildelingen av selfangstkonsesjoner.

Begrensningen i adgangen til å drive selfangst som kravet om fangstillatelse representerer, utgjør et inngrep i den alminnelige handlingsfriheten. Konsesjonsforskrifter likeså. Adgangen til å opprette slike blir sågar betegnet som et «*dyptgripende inngrep i den alminnelige*

---

⁵⁷ Ot.prp.nr.67(1997-1998) s.49

⁵⁸ Ot.prp.nr.67(1997-1998) s.50

⁵⁹ Arktisk Råd, *Arctic2010*

⁶⁰ Arktisk Råd, *Arctic Marine Shipping Assessment*, (2009) Report, s.25-35

nærings- og handlefrihet» i forarbeidene.⁶¹ Imidlertid synes nevnte hensyn å gå foran, det er vanskelig å forutse morgendagens behov og ringvirkninger av overbeskatning.

Etter dette er det klart at deltakerloven begrenser adgangen til å drive selfangst ved et absolutt krav om fangstillatelse og hjemmel for konsesjonsforskrifter. Lovgivningen og begrunnelsen for denne virker å være i tråd med ideologiskiftet skissert innledningsvis og hjørnestensprinsipper som eksisterer på miljørettens område. Forarbeidene presiserer at forskriftsreguleringen må «*ligge innenfor rammen av lovens formål, jfr. § 1*»⁶² og det behandles i neste punkt.

2.2.2. Formål

Problemstilling er hvilke bærende hensyn lovgivningen bygger på. Deltakerlovens formålsparagraf lyder:

«§ 1. Lovens formål

Formålet med denne lov er:

- a. å tilpasse fiskeflåtens fangstkapasitet til ressursgrunnet for å sikre en rasjonell og bærekraftig utnyttelse av de marine ressurser,*
- b. å øke lønnsomheten og verdiskapningen i næringen og gjennom dette trygge bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene, og*
- c. å legge til rette for at høstingen av de marine ressurser fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode.»*

Deltakerloven § 1 bokstav a angir et formål om «*rasjonell og bærekraftig utnyttelse*» av havressursene. Hva som er rasjonelt eller hensiktsmessig vil avhenge av målsetningen. Det får sin betydning i sammenheng med siktemålet bærekraftig utnyttelse. Målsetningen bærekraftig utnyttelse er et moment som taler for å dekke dagens behov og samtidig et moment som taler for tilbakeholdenhet slik at morgendagens behov kan dekkes. Tilbakeholdenheten utgjør en samklang med forsiktighetsprinsippet på området.

---

⁶¹ Ot.prp.nr.67(1997-1998) s.50

⁶² *ibid.*

Lovens § 1 a angir at «å tilpasse fiskeflåtens kapasitet» er middelet for å oppnå målsetningen. Drøftelsen i punktet over viser at loven gjelder for selfangst og ”fiskeflåten” må derfor tolkes utvidende til også å gjelde fangstfartøy.

Bestemmelsens bokstav b slår fast at loven har til formål «å øke lønnsomheten og verdiskapningen i næringen». Økt lønnsomhet og verdiskapning skal etter lovens § 1 b «trygge bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene». Målsetningen forstås som en ambisjon om å ivareta, beskytte og i noen grad garantere bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene. Det er et element av vekst i bestemmelsens bokstav b jf. ordlyden ”øke”. Slik skiller bokstav b seg fra tilbakeholdenheten som innfortolkes i bokstav a.

Etter § 1 bokstav c er et formål å «legge til rette for at høstingen av de marine ressurser fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode». Ordlyden ”legge til rette” synes å omfatte at reguleringen skal formes slik at ordningen muliggjør utnyttning som kommer kystbefolkningen til gode. Det kan ikke innfortolkes noen garanti i bestemmelsens ordlyd. Sett i sammenheng med bokstav b vil bokstav c ytterligere knytte fangstens frukter til kystbefolkningen.

Lovens § 1 bokstav a gir uttrykk for et formål om bærekraftig utvikling i miljørettslig kontekst. Bestemmelsens bokstav b og c har et næringsperspektiv hvor tradisjon hos kystbefolkningen samt ekspansiv vekst er fremhevet som ønskelig. Det er påpekt i lovens forarbeider at loven bygger på Stortingsmelding nr. 93 (1982-1983) Om retningslinjer for fiskeripolitikken, hvor vern av ressursgrunnet trekkes fram som mest sentralt innen fiskeripolitikken.⁶³ Det synes å forsterke målsetningen i formålsparagrafens bokstav a.

Problemstillingen blir hvilke konsekvenser lovens formål har for selfangstreguleringen. Det er alt klart at lovens formål er styrende for hvilke regler forskrift med hjemmel i deltakerlovens § 12 kan inneholde jf. drøftelsen under punkt 2.2.1. Lovens formål er blant annet økt verdiskapning og det kan redusere begrensningen § 12 åpner for. Dersom målsetningen om

---

⁶³ Ot.prp.nr.67(1997-1998) s.8 og s.42

verdskapning skal oppnås kan ikke konsesjonslovgivningen være utpreget hemmende for næringen. Formålsparagrafen er et tolkningsmoment ved anvendelse av lovens bestemmelser. Derved bør både bærekraft og næringsaspektet vektlegges ved tolkning av deltakerloven.

Det har blitt problematisert i litteraturen om reguleringen er for sentrert rundt en begrensningstanke. Dersom fokuset er utelukkende på begrensning virker det hemmende for utnyttings- og vekstformål, her er det ikke nødvendigvis gitte motsetninger. I denne sammenheng har Ernst Nordtveit hevdet at:

«Det er naudsynt at framtidig miljørettsleg forskning gjennom ei fleirfagleg tilnærming tar sikte på å klarleggja så vel potensialet som grensene for kva ein kan oppnå gjennom konsesjons- og kvotesystem.»⁶⁴

Forbudsordningen med en vid forskriftsadgang er konsentrert om en begrensningstanke. Dersom konsesjonsreguleringen tolkes i lys av lovens formål blir begrensningstanken mindre fremtredende, særlig med vekt på formålsparagrafens bokstav b og c. Det bemerkes også at antallet spesielle tillatelser kan økes jf. § 16.

2.2.3. Konklusjoner

Lovens formål er bærekraftig utvikling og en innbringende fangstnæring som skal komme kystbefolkningen til gode. Formålsparagrafen er et tolkningsmoment ved lovens øvrige bestemmelser og den setter grenser for hvilke forskrifter som kan gis med hjemmel i loven.

Kravet om fangstillatelse i deltakerlovens § 12 er en forbudsbegrensning i adgangen til å drive selfangst som virker strengere enn eldre regulering. Begrunnelsen for fangstillatelseskravet sentrer seg om miljørettslige prinsipper. Som nevnt innledningsvis er dyrevelferdshensyn særs sentralt i tillegg til miljøhensyn når det gjelder selfangstregulering. Dyrevelferdsloven behandles under neste punkt.

---

⁶⁴ Ernst Nordtveit, *Konsesjonsordningar og kvotesystem som regulering av tilgang til opne ressursar - privatisering eller regulering?* Pro Natura: Festskrift til Hans Christian Bugge 2012 s.346-368 - (FEST-2012-hcb-346) siste side, siste setning.

2.3. Dyrevelferdsloven

2.3.1. Selenes rettsvern etter dyrevelferdsloven

Den første dyrevernsloven i Norge fra 1935 var utformet etter en tradisjonell dyrevernsstanke, dyr skal beskyttes mot lidelser.⁶⁵ Med tiden har det bredere konseptet dyrevelferd befestet seg og utvidet målsetningen. Først i 1974 kom en ny lov om dyrevernslov hvor det var spor av en positiv plikt for menneskene til å bidra til dyrenes velferd.⁶⁶

Videre kom nye kunnskaper til, både når det gjelder virkninger av reguleringen samt forskning på dyrenes biologi og psykologi. Med bakgrunn i Stortingsmelding nr. 12 (2003-2004) om dyrehold og dyrevelferd, startet arbeidet med dagens lov. Dyrevelferdsloven trådte i kraft 1. januar 2010. Alt i lovens tittel hvor dyrevelferdsbegrepet er tatt i bruk oppstod en signaleffekt om en positiv målsetning.

Hovedproblemstillingen er hvilket rettsvern selen nyter etter dyrevelferdsloven.

For å besvare problemstillingen må det avgjøres om loven gjelder for selen. Virkeområdet følger av § 2 som angir at dyrevelferdsloven gjelder «*forhold som påvirker velferd hos eller respekt for pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk, tiftokreps, blekksprut og honningbier*». Sel utgjør en av tre hovedgrupper av sjøpattedyr.⁶⁷ Følgelig gjelder dyrevelferdsloven for «*forhold som påvirker velferd hos eller respekt for*» selen jf. § 2. Loven gjelder for villlevende seler jf. forarbeidene hvor det angis at loven omfatter «*villlevende dyr*».⁶⁸

For å avgjøre om selen nyter rettsvern igjennom lovgivningen må det i forkant avgjøres om selen er et rettssubjekt etter loven.

---

⁶⁵ Dyrevernslov LOV-1935-06-07-13 (Opphevet) se særlig lovens hovedparagraf.

⁶⁶ Lov om dyrevernslov LOV-1974-12-20-73 se særlig § 2

⁶⁷ Havforskningsinstituttet, *SPFH2010*, s.8

⁶⁸ Ot.prp.nr.15(2008-2009) *Om lov om dyrevelferd* s.8

Klassiske rettssubjekt når det gjelder eksempelvis eiendomsrett, husleierett og ekspropriasjon, er henholdsvis eier, leietaker og staten. Rettssubjekt er den med rettslig binding til et rettsobjekt eller den som er innehaver av en rettighet.⁶⁹ I utgangspunktet kan alle fysiske og juridiske personer være rettssubjekter. Dyr blir i lovverket ansett som både gjenstand og eiendom.⁷⁰

Det naturlige utgangspunktet etter konseptet dyrevelferd synes å være at dyr har moralsk status, ergo dyr skal hensyntas, men de er ikke rettighetshavere.⁷¹ Imidlertid virker det ikke å være noe som rettslig eller faktisk blokkerer for dyrs mulighet til å inneha rettigheter og dermed være rettssubjekt. Dyr har ikke rettslig handleevne og derfor er det likegyldig om dyr er rettssubjekt eller beskyttelsessubjekt.

Forarbeidene til loven taler på et punkt mot at dyr er rettssubjekt. Det blir angitt at loven inneholder «regler for menneskers handlinger med sikte på å beskytte dyr» og at det «ikke medfører at dyr får rettigheter utover dette».⁷²

Imidlertid taler forarbeidene på flere enkeltpunkter for at dyr er rettssubjekt etter loven. For eksempel blir det angitt at loven «presiserer dyrs status og rettigheter». Videre er det ønskelig at loven «beskytter dyrene ut fra faglig viten og med utgangspunkt i hva som er i dyrenes interesse».⁷³ En slik beskyttelse i dyrenes interesse vil være uavhengig av om den sammenfaller med menneskenes interesser. Loven skal etter forarbeidene danne et «godt eksempel for vern av dyrs interesser».⁷⁴ Slike formuleringer tolkes i retning av at dyr er retts- og beskyttelsessubjekt etter loven. Forarbeidene lest i sammenheng taler også for at dyr, herunder selen, er rettssubjekt etter loven.

---

⁶⁹ Ørnulf Røhnebæk, *Miljø og jus –oversikt over norsk miljørett med innføring i jus og forvaltningsrett*, Oslo 1995, s.36

⁷⁰ LOV-1978-06-02-37 § 1

⁷¹ St.meld.nr. 12(2003-2004) s.101

⁷² Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.23

⁷³ Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.7

⁷⁴ *ibid.*

Flere av lovens bestemmelser har en ordlyd, om enn vag sådan, som later til å gi rettsvern for dyr. Eksempelvis lovens § 3 om at dyr «skal behandles godt og beskyttes mot fare og for unødige påkjenninger og belastninger».

I Rt-2003-1750, som gjaldt tap av retten til å holde husdyr, fremhever Høyesterett at forarbeidene til Lov om dyrevern angir at «formålet med rettighetstapet er å avverge videre dyrehold i tilfeller der en person har vist seg uskikket til dette».⁷⁵ Et slik rettighetstap er altså vern av dyrenes interesse og taler for at dyr er rettssubjekt etter dyrevernlovgivningen. Dommen gjaldt dyrevernloven fra 1974, men vil tjene som rettskilde ved dette resonnement fordi det ikke er gjort prinsipielle endringer når det gjelder rettighetstapet. I LE-2004-102930, en dom fra Eidsivating Lagmannsrett angående saueeierens plikter etter dyrevernloven § 2, trekkes «dyrenes interesser» frem.⁷⁶ Dommen gjelder den eldre dyrevernloven fra 1974, men prinsippet er videreført og den vektlegges derfor som rettskilde.

Med grunnlag i ovennevnte dommer taler rettspraksis for at loven er uformet i dyrenes interesse med dyr som retts- og beskyttelsessubjekt. Dertil kommer det at dyrevelferdslovens kommentarutgave uttaler, om dyrenes juridiske status, at dyr har «beskyttede interesser, noe som igjen taler for at dyr har juridisk status som (beskyttelses)subjekt etter dyrevelferdsloven».⁷⁷

Etter dette konkluderes det med at selen er retts- og beskyttelsessubjekt etter dyrevelferdsloven.

Videre må menneskene, som moralske aktører, være pliktsubjekter etter loven. Det gjelder i flere av lovens henseender, for eksempel etter den positive hjelpeplikten i lovens § 4. Hjelpeplikten behandles ikke inngående, den tjener her som eksempel for å belyse

---

⁷⁵ Rt-2003-1750 avsnitt-14

⁷⁶ LE-2004-102930 som henviser til Ot.prp.nr.27 (1973-1974) Lov om dyrevern s.29

⁷⁷ Inger Helen Stenevik og Cecilie M. Mejdell, *Dyrevelferdsloven kommentarutgave*, Oslo 2011, s.21

menneskets rolle som pliktsubjekt etter loven. I relasjon til selfangst vil den kun omfavne tilfellet hvor en støter på et skadet dyr under fangsten.

Så kan problemstillingen drøftes, hvilket rettsvern nyter selen etter dyrevelferdsloven. Formålsparagrafen til dyrevelferdsloven angir følgende:

«§ 1. Formål

Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.»

Begrepene ”velferd” og ”respekt” går igjen, sml. § 2, og er en nyvinning sammenlignet med tidligere lovgivning.⁷⁸ Av hensyn til oppgavens omfang vil jeg her kun ta for meg de sentrale begrepene ”respekt” og ”god dyrevelferd” og ikke øvrige deler av loven som gir selen en form for beskyttelse. Videre er tema for neste punkt avlivning. Slik vil jeg formidle bakenforliggende tankegodt og essensen av dyrevelferdslovens funksjon på området for selfangst.

Ordlyden ”respekt” går igjen i dyrevelferdsloven §§ 1 og 2. Det må forstås som aktelse og anseelse. Begrepet er knyttet til den grunnleggende tanken som uttrykkes i § 3 om at dyr har *«egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker»*. Bestemmelsen formidler at dyr har verdi i kraft av å være til. Pengeverdien, produksjonsverdien eller bruksverdien de eventuelt har for menneskene verken endrer eller begrunner egenverdien. ”Respekt” vil omfatte menneskers holdninger til dyr, det er ikke rettet utelukkende mot handlinger. Forarbeidene fremhever at menneskenes *«respekt for dyr kan ha direkte betydning for dyrs velferd, eller indirekte betydning ved at uheldige holdninger i neste omgang kan bidra til dårlig behandling av dyr»*.⁷⁹

Det er naturlig å forstå ”velferd” som et mål på hvor bra en har det. God velferd innebærer lykke og trivsel samt kår som sikrer mulighet for å ha det bra og trygt. God velferd krever

---

⁷⁸ Sml. LOV-1935-06-07-13, LOV-1974-12-20-73

⁷⁹ Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.93

rammeverk som sikrer mulighet for god livskvalitet samt livsutfoldelse. Dyrevelferd omhandler dyrenes livsvilkår og livskvalitet samt muligheter for utfoldelse.

Forarbeidene påpeker at hva som er «*god dyrevelferd må i størst mulig grad baseres på objektive, faglige kriterier og vil variere ut fra dyrets egenart*».⁸⁰

Dyrevelferd omhandler etter forarbeidene «*individets subjektive opplevelse av sin mentale og fysiske tilstand som følge av dets forsøk på å mestre sitt miljø*». Utgangspunktet for vurderingen er den «*subjektive, mentale tilstanden hos dyret*», og dette vil basere seg på «*dyrets følelser som frykt, smerte, frustrasjon, velbehag og lystfølelse*». Velferden bestemmes av «*balansen mellom positive og negative opplevelser*».⁸¹

Stortingsmelding nr. 12 om dyrehold og dyrevelferd tar utgangspunkt i Brambell-kommisjonens 5 friheter for husdyr, der god velferd er kjennetegnet av følgende:

- «1) *dyret har dekket sitt behov for næring og vann,*
- 2) *har et godt fysisk miljø,*
- 3) *er friskt og uskadd,*
- 4) *ikke utsettes for stress, frykt og smerte, og*
- 5) *kan utøve normal atferd*»⁸²

Hva de fem frihetene innebærer vil naturlig nok stille seg forskjellig for ulike dyrearter under ulike livsforhold. Spørsmålet videre blir hva ”god dyrevelferd” innebærer for selen.

---

⁸⁰ Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.93

⁸¹ *ibid.*

⁸² Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.66

Viltlevende seler har et nesten diametralt motsatt levesett fra husdyr og produksjonsdyr som størstparten av dyrevelferdskilder omhandler. Det virker selvfølgelig at både plikter og rettigheter etter dyrevelferdsloven er ulike for situasjoner hvor menneskene styrer omgivelsene og situasjoner hvor dyret er vilt.

På oppdrag fra Mattilsynet har rapporten ”Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr” blitt utformet, hvor det ble foretatt en dyrevelferdsmessig vurdering av menneskets aktivitet overfor selen. Kildesituasjonen begrunner behovet for en rapport og det påpekes følgende:

«Dyrevern og dyrevelferd er sjelden omtalt og vurdert i den for øvrig omfattende litteraturen som omhandler viltlevende dyr og viltforvaltning. De dyrevernmessige vurderingene som er foretatt i rapporten er derfor til dels generelle og er ofte basert på ekstrapolering av kunnskap fra analoge felt, herunder velferdsforskning på husdyr.»⁸³

Vurderingen av selens dyrevelferd vil i det følgende oppsummeres i tilknytning til de fem komponentene ovenfor.

- 1) Selens bestrebelse etter å dekke sitt behov for næring og vann er en del av selens mestring av sitt miljø. En viltlevende sel vil selv søke å dekke behovene og er ikke avhengig av menneskelig innblanding. Det er innlysende at menneskelig aktivitet, eksempelvis aktivitet som skaper miljøforurensning, rammer selens muligheter til å dekke sine behov. Men miljøforurensning reguleres andre steder i lovverket og her legges det derfor til grunn at menneskets plikter i tilknytning til det den første friheten er ikkeeksisterende og at dyrevelferden er god.
- 2) Det fysiske miljøet for husdyr vil være gjennomregulert av eieren. Viltlevende selers fysiske miljø er og reguleres av naturen. Menneskelig påvirkning stiller seg i samme posisjon som over. Dyrevelferden er i så måte god.

---

⁸³ Cecilie M. Mejedell, *Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr*, Rapport VSO Oslo 2004 Veterinary Science Opportunities, s.5

- 3) Hva angår selens helse og eventuelle skader vil det foregå en naturlig seleksjon, økosystemet er selvregulerende. Det kan ikke innfortolkes noen plikt for mennesket, bortsett fra dersom folk støter på skadet sel jf. ovenfor om hjelpeplikten etter § 4. Et friskt og uskadd dyr er koblet til vurderingen av dyrets miljømestring, når dyret lever fritt er menneskets ansvar lite. Dyrevelferden for viltlevende seler synes god etter den tredje friheten i velferdsvurderingen jf. Brambell-kommisjonens oppstilling.
- 4) Den fjerde friheten omhandler fravær av stress, frykt og smerte. For husdyr vil mennesket administrere stort sett alle faktorer som kan medføre slike følelser hos dyret. Viltlevende dyr vil oppleve naturlig frykt som hører til livet i det fri. Stress, frykt og smerte som mennesket kan stilles til ansvar for er følelser forårsaket av mennesket. I all hovedsak vil det dreie seg om negative følelser i forbindelse med fangst og avlivning. Kvaliteten av dyrevelferden avhenger her av regulert avlivning hvor de negative opplevelsene er minst mulig fremtredende. Det foretas ingen delkonklusjon fordi avlivning er tema for oppgavens neste punkt.
- 5) Viltlevende seler har tilnærmet ingen begrensninger i muligheten til utøvelse av normal adferd. Sel som lever i sitt naturlige habitat får utfolde seg nesten fritt og en kan si at mennesket ikke har ansvar etter dyrevelferdslovgivningen, skipsfart reguleres av andre lover. Med gode muligheter for naturlig livsutfoldelse vil dyrevelferden etter den femte komponenten være tilfredsstillende.

Etter dette ”skårer” viltlevende seler høyt ved fire av de fem frihetene som er grunnleggende for god dyrevelferd. Menneskets rolle som pliktsubjekt etter dyrevelferdsloven når det gjelder de fire komponentene virker liten. Oppsummeringen viser at viltlevende selers dyrevelferdsmessige status avhenger av hvordan fangsten reguleres. I det følgende punkt behandles dyrevelferdslovens § 12 om avlivning.

2.3.2. Avlivning

Dyrevelferdsloven § 12 omhandler avliving av dyr. Bestemmelsens andre og tredje ledd, hvor det forutsettes et eier- eller varetektsforhold, gjør seg ikke gjeldende for viltlevende seler. Følgelig havner andre og tredje ledd utenfor oppgavens avgrensning.

Dyrevelferdsloven § 12 første og fjerde ledd lyder:

«§ 12. Avlivning

Avlivning av dyr og håndtering i forbindelse med avlivningen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Den som benytter bedøvings- eller avlivningsutstyr, skal påse at dette er egnet og vedlikeholdt.

...

Avlivning av dyr skal ikke skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement.»

Bakgrunnen for bestemmelsen er at avlivning kan forårsake store lidelser for dyr.

Bestemmelsen fremstår som videreføring av tidligere rett, men det siste leddet er nytt.⁸⁴

«Avlivning av dyr skal ikke skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement» og det står i nær sammenheng med at dyr skal behandles med respekt og har egenverdi jf. §§ 1 og 3.

Det virker logisk at flere omstendigheter som leder til dyrs død ikke omfattes av begrepet ”avlivning”. Ved fangst utføres det imidlertid aktive handlinger for å avlive dyr og bestemmelsen kommer til anvendelse.

I dyrevelferdslovens § 12 første ledd er den rettslige standarden «dyrevelferdsmessig forsvarlig måte» kjernen. Etter forarbeidene gjelder det generelle forsvarlighetskravet «ved avlivning av alle dyr loven gjelder for» også for fangst på «viltlevende bestander».⁸⁵ Dermed gjelder standarden for fangst av viltlevende seler. Selens subjektive opplevelse vil være avgjørende for om fangsten er dyrevelferdsmessig forsvarlig, jf. forarbeidene.⁸⁶

Ansvarssubjekt etter dyrevelferdsloven er menneskene. Etter § 12 er den som foretar avlivningen ansvarlig. Det er rimelig at også den med overordnet ansvar, skipperen på

---

⁸⁴ Sml. Dyrevernloven fra 1974 § 9

⁸⁵ Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.101

⁸⁶ Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.93

fangstskuta, holdes ansvarlig. Det blir lagt til grunn i dyrevelferdslovens kommentarutgave at bestemmelsen «*retter seg mot den som utfører avlivningen, og andre med særlig ansvar for dyrene, typisk dyreeier, veterinær og ansvarshavende ved et slakteri*». ⁸⁷

Når ansvarssubjektet benytter «*bedøvings- eller avlivningsutstyr*» stilles det to kumulative krav om at utstyret skal være «*egnet og vedlikeholdt*» jf. § 12 første ledd andre punktum. Bedøvelsesutstyr er ikke aktuelt ved selfangst. ⁸⁸ Etter bestemmelsens ordlyd er det ikke automatikk i at fangsten er dyrevelferdsmessig forsvarlig dersom avlivningsutstyret oppfyller kravene, de gjelder i tillegg til standarden om ”dyrevelferdsmessig forsvarlig” avlivning. For å unngå dobbeltbehandling vil det kun nevnes her at selfangstutstyr er forskriftsregulert og behandles under punkt 3.3. Videre blir spørsmålet hva standarden ”dyrevelferdsmessig forsvarlig” innebærer.

Det må være et tilfredsstillende lavt nivå av frykt, stress og smerte for dyret jf. Brambell-kommisjonens opplisting. Forarbeidene utfyller innholdet i standarden. Den vil avhenge av «*kunnskap om blant annet dyrearten, utviklingstrinnet og de ulike avlivningsmetoder*». ⁸⁹ Dyrevelferdslovens § 12 angir at også håndteringen av dyret skal være dyrevelferdsmessig forsvarlig. Det harmonerer med hensynspaletten hvor dyrenes mentale tilstand og subjektive opplevelser er sentral. Det fremheves at håndteringen skal være «*tilrettelagt på egnet måte*». ⁹⁰ Forarbeidene påpeker at det i en fangstsituasjon «*ikke stilles samme krav til presisjon og skånsomhet*», det må brukes metoder som «*så langt som mulig ivaretar hensynet til dyrevelferd*». ⁹¹

Det finnes relativt utfyllende rettspraksis om forsvarlige avlivningsmetoder. Denne oppgaven omhandler kommersiell selfangst og her er praksistilfanget fraværende når det gjelder dyrevelferdsloven. Forskriften som regulerer utøvelse av selfangst har mer konkrete

---

⁸⁷ Stenevik og Mejdell, *Dyrevelferdsloven kommentarutgave* 2011, s.136, ansvarshavende er også angitt i Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.101

⁸⁸ Ot.prp.nr.15(2008-2009) s.101

⁸⁹ *ibid.*

⁹⁰ *ibid.*

⁹¹ *ibid.*

bestemmelser og tilknyttet praksis. For å unngå dobbeltbehandling vil ikke den nærmere utøvelsen av fangsten gjennomgås her, men i tilknytning til forskriften i oppgavens punkt 3.3. Jeg nevner i denne sammenhengen at den foreskrevne metoden for selfangst regnes som en effektiv avlivningsmetode. Forskriften baserer seg også på forsvarlighetskravet, det er klart at standarden og prinsippene som her er blitt løftet frem gjelder.

Dyrevernloven fra 1974 fastslo i § 9 at avlivning av dyr skulle gjøres «*på slik måte at dyret ikke kjem i fåre for å lida i utrensmål*». Forbudet mot å påføre dyr lidelser var ikke absolutt jf. ordlyden. I utrensmål forstås som når det ikke er nødvendig. Forutsetningen er at mennesker kan påføre dyr nødvendige lidelser. Spørsmålet blir hvilke lidelser som er nødvendige. Forarbeidene til den eldre lov angir at «*samfunnet utnytter dyrene i sin sinteresse*» og det må baseres på en «*interesseavveining, hvor etiske, moralske, religiøse, økonomiske og nyttemessige hensyn og verdier avveies mot hverandre*».⁹² Det må etter lovkommentaren være et berettiget formål som nødvendiggjør påføring av lidelse.⁹³

Sammenligningsvis inneholder dagens regulering mer konkrete krav som i større grad gjelder avlivningsprosessen. Utviklingen av den rettslige standarden synes å harmonere med kunnskapsveksten og utviklingen av nytt tankegods vedrørende dyrevelferd og selfangst.

2.3.3. Hovedlinjer

Dyrevelferdslovgivningen har gjennomgått en drastisk utvikling. Fra mål om virksomhet som forhindrer lidelse, til en omfattende positivt forpliktende og holdningsskapende lov, hvor siktemålet er trivsel for dyr. Viltlevende seler nyter rettsvern og er retts- og beskyttelsessubjekt etter loven. Menneskene er plikt- og ansvarssubjekt etter loven.

Dyrearten former vurderingen av dyrets velferd. For selen, som viltlevende sjøpattedyr, kan ulike plikter og rettigheter innfortolkes i loven enn for eksempel når det gjelder husdyr. Både

---

⁹² Ot.prp.nr.27(1973-1974) s.29

⁹³ Arne Frøslie, *Dyrevernloven. Lov av 20.des 1974 nr. 7 om dyrevern med kommentarer*, Oslo 1997, s.30

med tanke på god dyrevelferd og dyrevelferdsmessig forsvarlig avlivning. Gjennomføring av og rammer for avlivning står sentralt i vurderingen av selens velferd. Egnede metode og tilstrekkelig liten grad av opplevdd frykt, stress og smerte er særs vesentlig. Det vil basere seg på en subjektiv vurdering av generelle kriterier.

Bunnlinjen er at loven er utformet i dyrenes, herunder selens, interesse. Videre er det klart at selen inngår i en helhet, den er en del av en næringskjede og et økosystem. Det blir tydelig i neste punkt hvor havressurslova og dens prinsipper for offentlig myndighetsutøvelse behandles.

2.4. Havressurslova

2.4.1. Formål

Problemstillingen er hvilket siktemål havressurslova har i relasjon til selfangst. Det naturlige utgangspunktet er lovens formålsparagraf som lyder:

«§ 1. *Formål*

Formålet med lova er å sikre ei bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønsom forvaltning av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet og å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna.»

Selen er en del av de «*viltlevande marine ressursane*» og «*det tilhøyrande genetiske materialet*» må i denne sammenheng forstås som de forskjellige selarter og deres arvestoff jf. formålsparagrafen. Siktemålet er blant annet å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Her er ingen garanti, loven skal kun «*medverke til*» at målsetningen oppnås jf. § 1. Både bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning blir uttrykkelig angitt som formål med loven. Bærekraft kan forstås på flere måter, blant annet tilkoblet økonomi. Når samfunnsøkonomi nevnes eksplisitt i tillegg til bærekraft er det naturlig at bærekraftbegrepet er benyttet i sin økologiske betydning.

Begrepet bærekraft frekventerer hyppig i lovers formålsparagrafer slik som i havressurslova. Til tross for at Brundtlandkommisjonens⁹⁴ definisjon av bærekraft er innarbeidet i norsk rett er det ikke nødvendigvis en naturlig språklig forståelse av begrepet. Markus Jerkø uttaler følgende om det systemiske begrepet bærekraft:

*«Begrepet viser til systemers evne til å bære, støtte opp eller opprettholde noe, enten noe utenfor systemet eller systemet selv. Et systems bærekraftighet er altså systemets evne til å vedvare eller forlenge sin form inn i fremtiden.»*⁹⁵

Når begrepet anvendes som siktemål i sin økologiske betydning er det fordi lovgiver anser det som ønskelig at økosystemet vedvarer, både som et gode i seg selv og som ressursgrunnlag for fremtiden.

Forarbeidene angir at det er ønskelig med *«både bærekraftig hausting av dei ressursane som vert hausta, inkludert bærekraftig bruk og langsiktig bevaring, og vern av andre delar av økosystemet enn dei ulike beatandene ved haustinga»*.⁹⁶ Slik uttrykker forarbeidene målsetningen om bærekraftig utvikling med økosystemtilnærming.

Selen er en del av samspillet i de polare økosystem. Grønlandssel er et av de viktigste byttedyrene for isbjørn.⁹⁷ Selen er også et rovdyr. Grønlandsselens føde er fisk og krepsdyr. Klappmyss lever av blekksprut og noe fisk.⁹⁸ Selens eksistens er essensiell for balansen mellom rovdyr og byttedyr i polare økosystem. Samtidig kan for stor forekomst være truende for økosystemene. Det må være klart at økosystemtilnærming er riktig når selen som marin ressurs forvaltes.

Det kan vanskelig angis nøyaktig hvor stor eller hvor liten forekomst som vil ha negativ virkning for økosystemet. Dermed aktualiseres føre-var-prinsippet, noe som presiseres i

---

⁹⁴ Se punkt 1.1.4.

⁹⁵ Markus Jerkø, *Det norske formålet "Bærekraftig utvikling" Noter, Tidsskrift for rettsvitenskap*, Oslo 2009 s.359

⁹⁶ Ot.prp.nr.20(2007-2008) *Om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova)*, s.178

⁹⁷ <http://www.npolar.no/no/arter/isbjorn.html> (Nordnorsk Polarinstitutt: Isbjørn (Ursus maritimus))

⁹⁸ http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2009/oktober/livsviktig_drivis_smelter_under_selen/nb-no (Havforskningsinstituttet, Institute of marine Research)

forarbeidene, formålet «må også sjåast i samanheng med føre-var prinsippet og økosystembasert forvaltning, jf. § 7 andre ledd bokstav a og b».⁹⁹ Bestemmelsen forarbeidene nevner her behandles under neste punkt.

2.4.2. Forvaltningsprinsipp og grunnleggende hensyn

Med formålet som bakgrunnsteppet er misjonen å klargjøre lovens betydning for selfangst. Her belyses havressurslovas rolle ved sine lovforankrede forvaltningsprinsipper og grunnleggende hensyn. Deretter behandles lovens aktuelle forskriftshjemler. Problemstillingen er hvilke rammer havressurslova gir for offentlig myndighetsutøvelse og regulering av selfangstvirksomhet med hjemmel i loven. Lovens syvende paragraf er retningsgivende i så måte. Bestemmelsen lyder:

«§ 7. *Forvaltningsprinsipp og grunnleggjande omsyn*

Departementet skal vurdere kva slags forvaltningstiltak som er nødvendige for å sikre ei berekraftig forvaltning av det viltlevande marine ressursane.

Ved forvaltninga av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet skal det leggjast vekt på

- a) ei føre-var-tilnærming i tråd med internasjonale avtalar og retningslinjer*
- b) ei økosystembasert tilnærming som tek omsyn til leveområde og biologisk mangfald*
- c) ein effektiv kontroll med hausting og anna utnytting av ressursane*
- d) ei formålstenleg fordeling av ressursane, som mellom anna kan medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna*
- e) ei optimal utnytting av ressursane som er tilpassa marin verdiskapning, marknad og industri*
- f) at haustingsmetodar og reiskapsbruk tek omsyn til behovet for å redusere moglege negative verknader på levande marine ressursar*
- g) at forvaltningstiltak er med og sikrar det materielle grunnlaget for samisk kultur.»*

Styresmaktene plikter å vurdere hvilke forvaltningstiltak som er ”nødvendige”, altså hvilke tiltak som behøves jf. § 7 første ledd. Det skal vurderes hvilke forvaltningstiltak som behøves

---

⁹⁹ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.178

for «å sikre ei berekraftig forvaltning av de viltlevande marine ressursane» jf. § 7 første ledd. Det virker som en oppfølging av lovens formål. Det fremgår av lovens forarbeider at angitte hensyn i bestemmelsen er «*utdjuping av formålet med lova*».¹⁰⁰ Vurderingen skal pliktig foretas, men det er ikke angitt når eller hvordan den skal utføres. Forarbeidene presiserer at det «*vil vere opp til forvaltninga sitt skjøn å avgjere*».¹⁰¹ Lovkommentaren angir at bestemmelsen pålegger myndighetene en plikt til «*jevnlig å vurdere hva slags forvaltningstiltak som bør innføres for ulike bestander*».¹⁰² Det synes rimelig at vurderingen foretas jevnlig, slik får bestemmelsen en hensiktsmessig funksjon.

Paragraf 7 innebærer at høsting av marine ressurser er lov inntil det forbys. For selfangst kreves det spesiell tillatelse og fangst er i utgangspunktet forbudt. Forarbeidene angir at åkke som «*må styresmaktene innanfor ei berekraftig ramme søkje å forvalte ressursane i tråd med før-var prinsippet, der en også legg vekt på ei økosystembasert tilnærming til forvaltninga som tek vare på det biologiske mangfaldet*».¹⁰³ Det er tydelig at miljørettslige prinsipper er styrende for forvaltning på området. Det virker også klart at lovgiver anser biologisk mangfold som et gode. Forvaltningsprinsippet for viltlevende marine ressurser er forankret i havressurslova § 7 og utpenslet i forarbeidene side 49 flg.¹⁰⁴

Når de marine ressursene forvaltes «*skal det leggjast vekt på*» bestemmelsens bokstav a til g jf. § 7 andre ledd. Imidlertid er det ikke angitt hvilken vekt de forskjellige hensynene skal tillegges. Opplistingen i bokstav a til g er heller ikke uttømmende, det er «*nokre av dei viktigaste omsyna*».¹⁰⁵ Følgelig kan andre hensyn omfattet av lovens formål vektlegges. Det harmonerer med behovet for fleksibel lovgivning.

Etter bestemmelsens bokstav a skal det vektlegges «*føre-var-tilnærming*» ved forvaltning av viltlevende marine ressurser, «*i tråd med internasjonale avtalar og retningslinjer*». Føre-var-

---

¹⁰⁰ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.182

¹⁰¹ *ibid.*

¹⁰² Norsk Lovkommentar, ved Gunnar Frogner Dahl. Notene er sist hovedrevidert 21.12.2012. Note (9) tilgjengelig på: www.rechtsdata.no

¹⁰³ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.49

¹⁰⁴ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.49 flg.-punkt 4.4.4.2.

¹⁰⁵ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.182

prinsippet eksisterer på området som generelt prinsipp, videre er det fremhevet i lovens forarbeider og her eksplisitt i § 7 bokstav a. Samlet taler det for at hensynet bør vektlegges med tyngde.

Oppgavens omfang avskjærer inngående behandling av internasjonale avtaler og retningslinjer. I tilknytning til § 7 bokstav a påpekes det at kyststatene, «*taking into account the best scientific evidence available to it, shall ensure through proper conservation and management measures that the maintenance of the living resources in the exclusive economic zone is not endangered by over-exploitation*» jf. United Nations Convention on Law of the Sea (havrettskonvensjonen) art. 61 nr. 2. Fokuseringen på objektive faglige kriterier gjelder her som ved dyrevelferdslovgivningen. Både «*conservation and management measures*», bevarings- og forvaltningstiltak, skal sikre opprettholdelse av levende ressurser således at de ikke settes i fare av overbeskatning jf. art. 61 nr. 2. Til tross for at artikkelen ikke nevner økosystem, er det tydelig at konvensjonen har økosystemtilnærming.

Havressurslova § 7 bokstav b angir økosystemtilnærming som et utalt hensyn ved forvaltning av viltlevende marine ressurser. For å ivareta det biologiske mangfoldet må innfløkte sammenhenger og avhengighetsforhold hensyntas. Bokstav c omhandler effektiv kontroll med høsting og annen utnyttning av ressursene. Det er selvfølgelig at lovens formål bare kan oppnås dersom det føres en form for kontroll med forvaltningen. Forarbeidenes kapittel 8 fremhever at kontrollen må være helhetlig.¹⁰⁶

Fordelingen skal være formålstjenlig og knytte verdiene til kystsamfunnene og således sikre bosetning der etter § 7 bokstav d. En formålssvarende fordeling vil omfatte «*heile verdikjeda*».¹⁰⁷ Det fremheves i forarbeidene at fordeling i stor grad er knyttet til politiske vurderinger.¹⁰⁸ I forarbeidene kapittel 6 drøftes det hvordan forvaltningen kan medføre optimal utnyttning av ressursene tilpasset marin verdiskaping, marked og industri.

---

¹⁰⁶ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.111-150.

¹⁰⁷ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.184

¹⁰⁸ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.70-88 og s.184.

Etter bokstav f skal det vektlegges at høstingsmetoder og redskapsbruk tar hensyn til behovet for å redusere mulige negative virkninger på levende marine ressurser. Det er i samsvar med økosystemtilnærming og dyrevelferdsloven § 12 hvor avlivningsprosessregulering har tilsvarende siktemål. Redskapsbruk og høstingsmetoder for selfangst behandles i oppgavens punkt 3.3., hvor føringen i havressursloven § 7 bokstav f er relevant.

Etter bokstav g skal det vektlegges at forvaltningstiltak er med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur. Forarbeidene uttaler at «*bokstav d inneber ei styrking av urfolksrettane*».¹⁰⁹

Etter dette virker rammene havressurslova gir for offentlig forvaltning å være særs preget av økosystemtilnærming. Prinsippet om bærekraftig utvikling og føre-var-prinsippet i økosystemkontekst er tydelig. Prinsippene nevnes eksplisitt i loven noe som synliggjør at lovgiver anser dem som viktige og biologisk mangfold som et gode. Attpåtil er et element om verdiskapning og helhetlig gjennomføring og kontroll fremtredende. Videre må forvaltningen utøves innenfor skrankene legalitetsprinsippet, likebehandlingsprinsippet og læren om myndighetsmisbruk setter.

For å komme nærmere reguleringen av både adgangen til og metoder for selfangst er det innsiktsgivende å gå via forskriftshjemmelen i havressurslova §§ 16 og 18, se neste punkt.

2.4.3. Forskriftshjemler

Problemstillingen er hvilke føringer som ligger i lovens aktuelle forskriftshjemler for regulering av selfangst.

Fortløpende blir spørsmål om hva som er formålet med de lovfestede føringer besvart.

---

¹⁰⁹ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.184

§ 16 i havressurslova lyder:

«§ 16. Gjennomføring av hausting

All hausting og anna utnytting av villlevande marine ressursar skal skje så skånsamt som mogleg. Departementet kan fastsetje forskrifter om gjennomføring av hausting, mellom anna om

- a) tidspunkt for hausting og tidspunkt for utsegling*
- b) kor mange fartøy frå ulike grupper som kan hauste samtidig i eit område*
- c) forbod mot hausting i visse område, av visse artar eller med visse reiskapar*
- d) utforming, merking, bruk og røkting av reiskapar og andre innretningar som vert nytta i samband med hausting*
- e) største eller minste tillatne storleik på individ og at det berre eller for ein del skal haustast hann- eller hoindivid*
- f) tillaten bifangst*
- g) utforming og bruk av haustingsreiskapar for å redusere skadeverknader på andre artar enn mållartane.»*

Havressurslova § 16 første ledd første punktum fastslår standarden for «*all hausting og anna utnytting av villlevande marine ressursar*», herunder selfangst, skal skje «*så skånsamt som mogleg*». Ordlyden forstås som et krav om hensynsfull utøvelse hvor negative virkninger reduseres til et minimum, en «*generell plikt til aktsemd*» jf. forarbeidene.¹¹⁰

Det virker selvfølgelig at den som utfører fangsten er pliktsubjekt etter § 16 første ledd første punktum. Det følger også av forarbeidene at aktsomhetsnormen «*retter seg mot den som utfører haustinga*».¹¹¹ Vedkommende plikter å gjennomføre fangsten så skånsomt som mulig «*for ikkje å påføre miljøet og ressursane unødig skade*». Fangsten skal være «*så målretta som mogleg mot dei artane ein ønskjer å hauste, og samtidig sikre at bestandane kan produsere*

---

¹¹⁰ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.191

¹¹¹ *ibid.*

eit haustingsverdig overskot».¹¹² Gjennomgående i forarbeidene er en helhetlig tilnærming til høsting av marine ressurser og fokus på prinsippet om bærekraftig utnytting.

Det følger av § 16 første ledd annet punktum at styresmaktene kan fastsette forskrifter om gjennomføring av høsting av viltlevende marine ressurser. I bestemmelsens bokstav a til g er det eksemplifisert hvilke typetilfeller som kan forskriftsreguleres. Opplistingen i bokstavene a til g er ikke uttømmende, jf. ordlyden ”mellom anna”. Styresmaktene bør benytte seg av forskriftsadgangen ved forskjellige tilfeller, for eksempel for at kontrollen skal være effektiv jf. § 7 bokstav c. Det er påpekt i forarbeidene at forskrifter med hjemmel i § 16 skal *«bidra til et hensiktsmessig og oversiktlig høstingsmønster»*,¹¹³ et oversiktlig høstingsmønster vil muliggjøre effektiv kontroll.

Etter bokstav a kan tidspunkt og gjennomføring av høsting og utseiling forskriftsreguleres. Forarbeidene angir at det kan være ønskelig *«av omsyn til regulering og kontroll»*.¹¹⁴ Videre begrunnes forskriftsregulering etter bokstav a med at høsting i en periode kan ha *«negativ innvirkning på andre delar av økosystemet»* og av hensyn til *«rekrutteringa til ein bestand»*.¹¹⁵ Forarbeidene bygger på økosystemtilnærming. Ytterligere fremhever forarbeidene *«marknadsomsyn»*.¹¹⁶ Hovedvekten av bakgrunnen for bokstav a omhandler miljøhensyn. Markedshensyn fremstår som et tilleggshensyn. Etter bokstav b kan styresmaktene forskriftsregulere hvor mange fartøy som kan høste samtidig i et område. Det er et typetilfelle som angir behov for ordensregler som *«legg til rette for praktisk gjennomføring av haustinga»*.¹¹⁷ Bokstav b er således uten tilknytning til bestemmelsene om fangstkvoter og skriver seg ikke til formålet å unngå overbeskatning.

Bokstav c er forskriftshjemmel for å fastsette forbud mot høsting i visse områder, av visse arter eller med visse redskaper. Etter bokstav c kan høsting forbys geografisk, artsspesifikt og

---

¹¹² Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.191

¹¹³ NOU 2005:10 Lov om forvaltning av viltlevende marine ressursar. s.229

¹¹⁴ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.191

¹¹⁵ *ibid.*

¹¹⁶ *ibid.*

¹¹⁷ Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.192

metodisk. Forskrifter med hjemmel i bokstav c kan potensielt representere store begrensninger for selfangstvirksomhet. Bakgrunnen for bokstav c er målsetningen om et «*høstingsmønster som tjener utviklingen av bestanden*». ¹¹⁸ Det finnes lite veiledning i lovens forarbeider med hensyn til hva som grunngir forbud. Forarbeidene åpner for forbudsregulering i visse geografiske områder «*dersom tilhøva tilseier det*». ¹¹⁹ Spørsmålet blir i hvilke tilfeller forholdene tilsier at det bør fastsettes forbud mot selfangst i visse områder, av visse selarter eller med visse redskaper.

Det overordnede aktsomhetskravet tilsier at fangstredskaper med utpregede negative dyrevelferdsmessige virkninger kan og bør forbys. Videre kan forhold tilsi at fangst av enkelte selarter bør forbys. Typisk hvis det vil fremme bestandens utvikling. Det er fremhevet i forarbeidene at forbud kan være ønskelig av «*omsynet til yngelinnblanding*» og av «*omsynet til bestanden eller i omsynet til eit godt haustingsmønster*». ¹²⁰ Det må være klart at dersom høsting formodentlig vil fremme et bærekraftig økosystem, må dette bygge på objektiv kunnskap, men det kan ikke stilles krav til entydig og klar kunnskap jf. føre-var-prinsippet. Bakgrunnen og formålet med å forby selfangst i visse områder er lik som for visse arter.

Etter bokstav d kan det fastsettes regler om utforming, merking, bruk og røkting av redskaper og andre innretninger som blir brukt i forbindelse med høsting av viltlevende marine ressurser. Bakgrunnen for bokstav d er dyrevelferdshensyn og praktiske hensyn.

Det følger av bokstav e at den største eller minste tillate størrelse på individ og at det delvis bare skal høstes han- eller hunindivider kan forskriftsreguleres. Begrensning med hensyn til størrelsen på individene skal «*verne yngel og dei minste individa*» samt «*redusere presset på dei største individa og gjennom det oppnå ei betre samansetning av ein bestand*». ¹²¹

Lovhjemmelen er utformet etter en tanke om at bærekraftig utvikling og biologisk mangfold er ønskelig. Dertil kommer det at forarbeidene presiserer at regulering av høsting av han- eller

---

¹¹⁸ NOU 2005:10 s.230

¹¹⁹ Ot.prp.nr.20(2008-2009) s.192

¹²⁰ *ibid.*

¹²¹ *ibid.*

hunindivind skal gjøres «til beste for utvikling av bestanden».¹²² Etter bokstav f kan det gis regler om tillat bifangst. Bifangst er særlig aktuelt ved garnfiske. Det er ikke grunn til å regulere tillat bifangst i relasjon til selfangst. Videre er det ikke problematisk at høstingsredskapene som andevendes under selfangst medfører skadevirkninger på andre arter enn mållartene. Derved er heller ikke bokstav g aktuell for selfangst. Likevel påpekes at bokstav f og g er utformet etter en helhetlig tilnærming.

Sammenfatningsvis inneholder § 16 konkrete, men vidtgående forskriftshjemler som kan få store konsekvenser for selfangstnæringen, særlig bokstav c. Gjennomgående synes miljøhensyn og dyrevelferdshensyn å gå foran eventuelle ulemper for selfangstnæringen. Det kan også påpekes at lovreguleringens tradisjonelle hensikt, konfliktløsning, er erstattet av en ambisjon om langsiktig planlegging av hensyn til kommende generasjoner.

Sammen med § 16 er § 18 forskriftshjemmel for selfangstforskriftene. Problemstillingen er stadig hvilke føringer som ligger i lovens forskriftshjemler for selfangstregulering. § 18 første ledd slår fast at det er forbudt å bruke sprengstoff, skytevåpen og gift ved høsting. Unntak fra forbudet følger av § 18 annet ledd, forbudet mot bruk av sprengstoff og skytevåpen «gjeld ikkje ved hausting av sjøpattedyr». Når det gjelder § 18 annet ledd annet punktum er det tilstrekkelig å fremheve at det gis hjemmel til å fastsette regler som sikrer at avliving av sjøpattedyr skjer i samsvar med «forsvarlege avlingsmetodar». Således er forsvarlighetskravet ved avlivning, som også følger av dyrevelferdslovgivningen, styrende for forskriftsregulering av selfangst med hjemmel i havressurslova.

Etter dette understrekes det overhengende forsvarlighetskravet jf. § 18 til selve avlivningen og den generelle aktsomhetsplikten for selfangsten jf. § 16. Videre inneholder § 18 og § 16 konkrete føringer for hvilke forskrifter som kan gis med hjemmel i bestemmelsene, samtidig fremstår de vide og fleksible. Selfangstforskriftene har hjemmel i havressurslova §§ 16 og 18 og behandles i kapittel tre.

---

¹²² Ot.prp.nr.20(2007-2008) s.193

3. Regulering i selfangstforskriftene

3.1. Forhistorie

På slutten av 1980-tallet ble det fremsatt påstander om graverende brudd på forskrifter for fangstmetoder. Konseptet dyrevelferd var i sterk fremmarsj. Gjennom bilder og filmopptak ble folk konfrontert med fangsten på en måte som skapte følelsesmessige reaksjoner og fordømmelse.¹²³ Påstandene om forskriftsbrudd førte til offentlig granskning av selfangsten som resulterte i en utredning.¹²⁴

Den offentlige utredningen påpekte uheldige forhold vedrørende selfangstinspektørene og mangelfull opplæring av fangstmennene. Utredningen inneholder forslag til endringer i forskriftene.¹²⁵ Forskriftene som fulgte etter utredningen er med mindre endringer gjeldene for norsk selfangst i dag.

Endringer ble foretatt i 2011 som en følge av alvorlige forskriftsbrudd i 2003 og 2005. Fiskeridirektoratet konstaterte den gang at reglene i noen grad har «vært gjenstand for diskusjoner opp gjennom årene».¹²⁶

Forskrift om utøvelse av selfangst i Vesterisen og Østisen (heretter utøvelsesforskriften) ble sist endret i 2011 og behandles under punkt 3.3. Neste punkt omhandler Forskrift om regulering av fangst av sel i Vesterisen og Østisen (heretter reguleringsforskriften), sist endret i 2014. Begge forskriftene er hjemlet i havressurslova §§ 16 og 18.

---

¹²³ Odd F. Lindberg formidlet bilder og filmopptak fra selfangsten. Han var med selfangstskuta M/S "Harmoni" under to selfangstsesonger i 1987-88, først som journalist og så som selfangstinspektør. Han fremmet i etterkant påstander om brudd på forskriftene jf. NOU 1990:19 Norsk selfangst 1982-1988 Rapport fra den offentlige granskningskommisjonen, s.1

¹²⁴ NOU 1990:19

¹²⁵ NOU 1990:19, kapittel 10-13

¹²⁶ <http://www.fiskeridir.no/fiske-og-fangst/hoeringer/2010/foreslaar-aa-endre-reglene-for-utoevelse-av-selfangst> (Fiskeridirektoratet - Foreslår å endre reglene for utøvelse av selfangst)

3.2. Forskrift om regulering av fangst av sel i Vesterisen og Østisen

3.2.1. Begrensninger

Reguleringsforskriften gjelder fangst av sel i Vesterisen og Østisen jf. forskriften § 1. Problemstillingen er hvilke begrensninger i adgangen til å drive selfangst som følger av reguleringsforskriften.

Etter forskriftshjemmelen i havressurslova § 16 a kan «*tidspunkt for hausting og tidspunkt for utsegling*» forskriftsreguleres. Spørsmålet blir hvilke begrensninger det finnes i reguleringsforskriften for adgang til selfangstvirksomhet med hensyn til tid.

Reguleringsforskriften § 6 omhandler fangstperiode. Tillat fangstperiode for grønlandssel i Vesterisen er fra 10.april til 30.juni jf. § 6 første ledd. Tillat fangstperiode for grønlandssel i Østisen er fra 20.mars til den dato Russiske myndigheter setter som sluttdato for perioden jf. § 6 annet ledd. Utseilingsfristen for selfangstfartøyer følger av reguleringsforskriften § 7. Bestemmelsen gjelder fartøy «*som har fått tillatelse til å delta i fangst av sel*», fartøyene «*må ha tatt utseiling til feltet innen 15. april*» jf. § 7. Fangsttillatelse forutsettes i bestemmelsen og fristen for utseiling til felten er datofestet til 15.april.

Følgelig knytter begrensningene i reguleringsforskriften §§ 6 og 7 seg til tid.

Det følger av havressurslova § 16 c at det kan gis forbud mot høsting i visse områder, av visse arter eller med visse redskaper. Videre er det angitt i § 16 e at største eller minste tillate størrelse på individ og at det bare for en del skal høstes han- eller hunindivid kan forskriftsreguleres. Spørsmålet blir hvilke forbudsbegrensninger som følger av reguleringsforskriften.

Det er forbudt å drive fangst av diende unger av grønlandssel i Vesterisen jf. reguleringsforskriften § 5 første ledd. Det er forbudt å drive fangst av unger i Østisen jf. bestemmelsens andre ledd. Og det er forbudt å drive fangst av hunindivid i kastelegrene i

Vesterisen og Østisen jf. § 5 tredje ledd. Kastelegrene er fenomenet at selartene samler seg i store flokker på pakkisen når ungene skal fødes.¹²⁷ Selunge er legaldefinert, selunge er sel som er yngre enn ett år gammel jf. § 4 første punktum. Det virker å være en praktisk bakgrunn for definisjonen. Videre følger det av § 4 tredje punktum at en unge av grønlandssel anses som diende før 10.april. Dette må også bygge på hensynet til praktikable regler. I denne sammenheng vil jeg forskuttere behandlingen av utøvelsesforskriften ved § 6 bokstav a og b. Etter utøvelsesforskriften § 6 a er det forbudt å drive fangst på andre selarter enn grønlandssel og klappmyss. Etter bokstav b er det forbudt å drive fangst på voksne klappmysshunner og voksne grønlandssel i ungelegrene.

Forbudene i reguleringsforskriften § 5 fremmer et høstingsmønster som skal virke bestandstjenlig, særlig tredje ledd som skal skjerme det utsatte fenomenet kastelegrene. Reguleringsforskriften § 5 bygger på prinsippet om bærekraftig utvikling og formålet med bestemmelsen er for en del å fremme biologisk mangfold. Likeså gjør utøvelsesforskriften § 6 bokstav a og b som naturlig synes å stå i sammenheng med § 5 i reguleringsforskriften.

Etter reguleringsforskriften § 2 er det forbudt for norske fartøy å drive med selfangst i 2014. Generalforbudet foranlediger spørsmål om hvilke unntak som eksisterer.

Etter reguleringsforskriften § 3 kan norske fartøy som har fått fangstillatelse, uten hensyn til forbudet i § 2, «*fange inntil 21 270 ett år og eldre grønlandssel i Vesterisen*» jf. § 3 første punktum. Etter bestemmelsens andre og tredje punktum kan kvoten tas i form av ikke-diende dyr, og to ikke-diende unger tilsvare ett voksent dyr. Ved § 3 er det gjort unntak fra forbudet i § 2. Reguleringsforskriften § 3 første punktum medvirker likevel til begrensning i adgangen til å drive selfangst, kvantumsbegrensning. Tilsvarende gjelder unntaket fra § 2 i § 3 andre ledd hvor det angis at norske fartøy med fangstillatelse kan «*fange inntil 7000 ett år og eldre grønlandssel i Østisen*».

---

¹²⁷ <https://snl.no/selfangst%2Fselbestander> (Store norske leksikon, nettutgave: Selfangst, Selbestander)

Kvantumsbegrensningene er ikke hjemlet i § 16 bokstav a til g hvor typetilfeller for forskriftsregulering er opplistet. Imidlertid er ikke oppstillingen uttømmende. Kvantumsbegrensningene skal fremme et bestandstjenlig høstingsmønster og havner derfor innenfor formålet med forskriftshjemmelen.

Reguleringsforskriften §§ 2 og 3 sammenholdt viser at det ikke er tillat å drive fangst av klappmyss i 2014, forbudet mot fangst av klappmyss har eksistert siden 2007 grunnet hensynet til bestandens utvikling og vekst.¹²⁸

Reguleringsforskriften § 3 står i nær sammenheng med § 8, som fastsetter at fiskeridirektoratet har myndighet til å «fordele kvotene på de deltagende fartøyene». Hvor mange fartøy som kan høste samtidig i et område reguleres indirekte gjennom fordeling av kvoter jf. reguleringsforskriften § 8 jf. havressurslova § 16 b.

Verken reguleringsforskriften eller utøvelsesforskriften inneholder bestemmelser om tillat bifangst jf. havressurslova § 16 d, det må bety at bifangst ikke er tillat. Havressurslova § 16 bokstav f skriver seg til utøvelsen av selfangst som behandles under punkt 3.3.

Havressurslova § 16 bokstav g er som nevnt ikke særlig aktuell ved selfangst og vil derfor ikke behandles nærmere.

Etter dette setter reguleringsforskriften begrensninger for selfangst, i tid, ved forbud og for kvantum. Konsekvenser dersom begrensningene blir overtrådt er behandles i neste punkt.

3.2.2. Straff

Problemstillingen er hvilke konsekvenser overtredelse av reguleringsforskriften får. Dersom forskriftsbrudd er konsekvensløst vil det ikke være insentiver til etterlevelse. Effektiv regulering fordrer en straffetrussel.

---

¹²⁸ Havforskningsinstituttet, *SPFH2010*, s.49

Etter reguleringsforskriften § 12 er overtredelse straffebelagt. Det kreves hjemmel i lov for å idømme straff jf. det strafferettslige legalitetsprinsipp. Overtredelse straffes i henhold til havressurslova § 60, § 61, § 62, § 64 og § 65 jf. reguleringsforskriften § 12. Skyldkravet er etter ordlyden i § 12 «*forsettlig eller uaktsomt*» overtredelse. Lovgiver finner straffverdigheten å omfavne også de uaktsomme overtredelser. Når den uaktsomme overtredelse straffes må det begrunnes i at den som driver selfangst plikter å sette seg inn i regelverket og å være påpasselig med å opptre deretter. Videre fremgår det av bestemmelsens annet punktum at medvirkning og forsøk er straffebelagt på «*samme måte*», således er medvirkning og forsøk kriminalisert. Et lavt skyldkrav og straffbar medvirkning og forsøk skal virke preventivt for den enkelte overtreder og for næringen i alminnelighet.

Først reises spørsmålet hvordan overtredelse av forskriften straffes. Dernest blir spørsmålet hvem som kan straffes.

Det følger av havressurslova § 61 at den som «*med vilje eller aktaust bryt føresegner som er fastsette i eller i medhald av §§ 15, 16 andre ledd og 18 til 24, vert straffa med bøter eller fengsel i inntil eitt år dersom tilhøvet ikkje kjem inn under strengare straffeføresegner*».

Reguleringsforskriften har hjemmel i havressurslova §§ 16 og 18, følgelig kan den som overtrer forskriften straffes med bøter eller fengsel inntil ett år jf. forskriften § 12 jf. havressurslova § 61. Forholdet kan komme inn under strengere straffebestemmelser dersom det karakteriseres som grovt jf. havressurslova § 64.

Etter havressurslova § 64 første ledd første punktum straffes «*grovt lovbrøt*» med skyldkrav om «*grovt aktløyse eller med vilje*» med fengsel inntil seks år. Nærmere angivelse av vurderingen av om lovbruddet er grovt følger av bestemmelsens annet punktum. Det skal særlig vektlegges om «*den økonomiske eller potensielle økonomiske verdien av lovbrøtet er stor, om lovbrøtet har skjedd systematisk og over tid, om lovbrøtet er av grenseoverskridande art, og om lovbrøtet har skjedd som ledd i organisert verksemd*». Her har lovgiver angitt forhold som taler for at straffverdigheten til lovbruddet øker. Straffen skal gjenspeile hvor stor avstand samfunnet tar fra lovbruddet, strengere straff gir større preventiv funksjon.

Videre kan brudd på § 61 medføre inndragning av fangst, redskaper, gjenstander, eiendommer, anlegg eller fartøy som er brukt til lovbruddet jf. havressurslova § 65.

Subjektet, den som straffes, er «den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften» jf. § 12 første punktum. Det synes utvetydig dersom det er tale om fangstmenn på norske fartøyer, også dersom den ansvarlige er en juridisk person. Sistnevnte var tilfellet i Rt-2011-1738 hvor rederiet Polardrift AS ble idømt foretaksstraff for overtredelse av havressursloven med tilhørende forskrifter. Det er mer usikkert når det gjelder utenlandske fartøyer innenfor norsk fiskerijurisdiksjon.

Havrettskonvensjonen art. 73 nr. 3 angir at kyststatens straffer for brudd av «*fisheries laws and regulations in the exclusive economic zone may not include imprisonment*». Følgelig er hovedregelen at det ikke kan idømmes fengselsstraff for overtredelse begått av utenlandsk fartøy utenfor sjøterritoriet, men innenfor grensen for norsk fiskerijurisdiksjon.

Havrettskonvensjonen art. 73 nr. 3 gjelder «*fisheries laws and regulations*». Det er ikke gitt at den vil omfatte selfangst.

Rt-1996-376 hvor det ble idømt bøter, omhandlet hvalfangst, den subsidiære anførsel om fengselsstraff ble ikke tatt til følge. Høyesterett utaler om havrettskonvensjonen at «*Art 73 nr. 3 i denne konvensjonen er til hinder for illeggelse av subsidiær fengselsstraff*».¹²⁹ Følgelig legger Høyesterett til grunn at havrettskonvensjonen art. 73 nr. 3 omfatter hvalfangst. Derfor virker det nærliggende at selfangst omfattes. Havressurslovas forarbeider, som viser til nevnte dom, angir at en «*naturlig følge av dette kan være at også selfangst omfattes*».¹³⁰

Delkonklusjonen blir at utenlandske fartøyer innenfor norsk fiskerijurisdiksjon ikke kan idømmes fengselsstraff for overtredelser av havressurslova § 61 med forskrifter.

---

¹²⁹ Rt-1996-375 s.383

¹³⁰ NOU 2005:10 s.201

Etter dette er det klart at overtredelser av reguleringsforskriften er straffebelagt. Lovbrudd kan straffes med bøter, fengsel inntil ett eller seks år avhengig av lovbruddets grovhet.

Straffetruelsen skal virke individualpreventivt og allmennpreventivt. Det er ikke nærliggende å tenke seg en avkriminalisering på området. Grunnet den rivende utviklingen ellers i dyrevelferds- og miljøforvaltningslovgivning kan det snarere tenkes at straffenivået står uendret eller heves. Men en straffetruelse uten noen form for kontroll er nytteløst, kontroll etter forskriften behandles i neste punkt.

3.2.3. Kontroll og bemyndigelse

Problemstillingen er hvilken kontroll som føres med etterlevelse av reguleringsforskriften.

Det fremste verktøyet for selfangstkontroll er kravet om at alle fartøy som har fangstillatelse «skal ha inspektør om bord under hele fangsten» jf. reguleringsforskriften § 10. Det følger av ordlyden at kravet om selfangstinspektør er absolutt. Det er påkrevd under hele fangsten og således ikke en form for stikkontroll.

Tilstedeværelsen av selfangstinspektøren kan virke preventivt. Videre kan inspektøren rapportere om eventuelle lovbrudd og slik gjøre straffetruelsen reell, men da stilles det stor lit til inspektørens integritet. Når selfangstinspektøren tilbringer én eller flere fangstsesonger sammen med fangstmenn og andre på skuta kan det oppstå lojalitet mellom inspektøren og de øvrige på fangstfartøyet. Det kan betviles om inspektøren faktisk rapporterer eventuelle lovbrudd eller om det forekommer formaninger om rutineendringer utenfor rettssystemet.

Fartøyene kan pålegges å ha med en observatør under fangsten jf. § 10 annet ledd. Det er ikke påkrevd og ulike grunner kan gjøre at styresmaktene benytter seg av adgangen. Det følger havressurslova § 7 c at det bør føres en "effektiv kontroll" med forvaltningen. Dersom en observatør er hensiktsmessig for å føre effektiv kontroll bør styresmaktene benytte seg av adgangen. Det kan eksempelvis tenkes å være behov ved fangstfartøy av en viss størrelse hvor én inspektør vanskelig kan ha oversikt alene.

Videre følger det av reguleringsforskriften § 9 første ledd at fangstfartøy skal føre papirdagbok. Det er angitt i § 9 første ledd at dette skjer uten hinder av Forskrift om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy.¹³¹ Etter bestemmelsens annet ledd skal fangstbøkene umiddelbart etter avsluttet tur sendes til Fiskeridirektoratet. Slik vil ikke eventuelle teknologiske komplikasjoner umuliggjøre datainnhenting fra fangsten.

Kontroll med reguleringsforskriften baserer seg på krav om selfangstinspektør, samt adgang til å kreve at det skal være en observatør om bord jf. § 10 og rapportering er påkrevd jf. § 9.

For å avrunde behandlingen av reguleringsforskriften vises det til fiskeridirektoratets endringsadgang og adgang til å fastsette nærmere bestemmelser etter § 11 som lyder:

«§ 11.Bemyndigelse

Fiskeridirektoratet kan endre denne forskriften og fastsette nærmere bestemmelser som er nødvendige for å oppnå en rasjonell og hensiktsmessig utøvelse eller gjennomføring av fangsten.»

Kravet er at det er ”nødvendig” for å oppnå en rasjonell og hensiktsmessig utøvelse eller gjennomføring av fangsten. Det er vanskelig å forutse utfordringer som kan oppstå ved forvaltning av villlevende seler og ved § 11 er det gitt adgang som kan imøtekomme det.

Det er behov for å regulere fangstmetoder, særlig av hensyn til dyrevelferd.

Utøvelsesforskriften er også hjemlet i havressurslova §§ 16 og 18, og behandles under.

---

¹³¹ FOR-2009-12-21-1743

3.3. Forskrift om utøvelse av selfangst i Vesterisen og Østisen

3.3.1. Formål

Problemstillingen er hvilke bestemmende hensyn utøvelsesforskriften bygger på. Det tas utgangspunkt i hovedparagrafen som lyder:

«§ 1. Hovedregel for fangsten

Fangstfolkene må under fangsten utvise den største hensynsfullhet og anvende fangstmetoder som hindrer unødige lidelser for dyrene. Skadde dyr skal søkes avlivet så snart som mulig.»

Fangstfolkene må utvise den «*største hensynsfullhet*» under fangsten jf. hovedregelen. Etter ordlyden skal fangstmennene opptre så hensynsfullt som overhodet mulig, med omtanke overfor selen. Kravet er i tråd med forsvarlighetskravet og aktsomhetsnormen i havressurslova og det vil innebære et element av respekt og omfatte håndtering i forbindelse med avlivning i likhet med dyrevelferdslovens §§ 1 og 12.

Etter utøvelsesforskriftens hovedparagraf må fangstfolkene «*anvende fangstmetoder som hindrer unødige lidelser for dyrene*». Lidelser som enkelt kan unngås er klart ”unødige”. Tilsvarende kan utledes av dyrevelferdsloven § 12. Etter utøvelsesforskriften § 1 andre punktum skal skadde dyr søkes avlivet så snart som mulig, dyr skal skånes for lidelser etter aksiomet i tradisjonelt dyrevern.

Med bestemmende hensyn som bakgrunn vil ansvarsforhold og kompetansekrav behandles. Videre drøftes straff etterfulgt av dyrevelferdsmessig utøvelse som leder til utfordringer for norsk forskriftsregulering av selfangst.

3.3.2. Ansvarsforhold

Problemstillingen er hvem som er ansvarssubjekt etter utøvelsesforskriften.

Skipperen har ansvar for at «*fangstfolkene overholder bestemmelsene om fangsten*» jf. § 14 første ledd. Etter § 14 andre ledd er lederen for fangstlaget ansvarssubjekt også når fangsten

foregår på isen eller fra fangstbåt. I tillegg følger det av utøvelsesforskriften § 14 tredje ledd at den enkelte fanger er «*selv ansvarlig for å overholde bestemmelsene om fangsten*». Det er naturlig at fangstutøveren holdes ansvarlig, dyrevelferdsloven § 12 om avlivning angir tilsvarende. Skipper eller leder for fangstlaget, ansvarshavende, er også ansvarlig etter dyrevelferdslovgivningen.¹³² Det er således harmoni mellom avlivningsregulering i dyrevelferdsloven og utøvelsesforskriften.

3.3.3. Kompetansekrav

Problemstillingen er hvilke kompetansekrav som stilles til fangstfolkene og hvorfor.

Det følger kompetansekrav til fangstfolkene av forskriften § 3, blant annet om kurs og beståtte prøver jf. § 3 første ledd. Videre må skyttere ha bestått skyteprøve for å få skyte under fangsten og ny prøve må avlegges før hver sesong jf. § 3 andre ledd. Det stilles også krav om at fangstfolkene har bestått særskilt prøve i bruk av hakapik jf. § 3 tredje ledd. Bestemmelsens fjerde ledd gir fiskeridirektoratet delegert myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om gjennomføring av ovennevnte regler.

Det må være klart at fravær av kompetanse i fangstsituasjon kan medføre unødige lidelser for selen. Derfor vil kompetansekravene minske lidelser for selen. Det er essensielt at det stilles kompetansekrav for at gjennomføringen av fangsten skal være dyrevelferdsmessig forsvarlig, fangstutøvelse behandles etter neste punkt om straff.

3.3.4. Straff

Det følger av utøvelsesforskriften § 15 første punktum at den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forskriftsbestemmelsene straffes i henhold til havressurslova §§ 61, 64 og 65.

Hvordan overtrederen straffes stiller seg likt som behandlet under punkt 3.2.2. Forsøk og medvirkning straffes på «*samme måte*» jf. utøvelsesforskriften § 15 annet punktum.

Straffetrusselen skal virke preventivt. Ansvarssubjekt og forholdet til utenlandske fartøy stiller seg likt som behandlet under punkt 3.2.2.

---

¹³² Se punkt 2.3.2.

Videre er problemstillingen om det finnes tilfeller hvor det gjøres unntak fra reglene, slik at det ikke idømmes straff.

Det fremgår av § 13 at utøvelsesforskriften gjør unntak fra reglene i nødssituasjoner. Det må ikke forveksles med straffrihetsgrunnene nødrett og nødverge. Dersom situasjonen havner inn under unntakene i § 13 er ikke utøvelsesforskriften overtrådt. Etter forskriften § 13 bokstav a kan reglene fravikes så langt det er nødvendig for å avlive dyr som er skadet.

Dyrevelferdshensynet begrunner unntaket. Paragraf 13 bokstav b angir at reglene kan fravikes så langt det er nødvendig av hensyn til fangstfolkenes og fartøyenes sikkerhet. Det gjøres det unntak fra utøvelsesreguleringen av hensyn til menneskers og fangstfartøyenes sikkerhet.

Terskelen for å gjøre unntak er lik for tilfellene i bokstav a og bokstav b, det må være ”nødvendig”, altså må det være avgjørende eller behøvd.

Overtredelse av forskriften er straffbart og det nærmere innhold i utøvelsesforskriften belyses gjennom behandling av dyrevelferdsmessig utøvelse i neste punkt.

3.3.5. Dyrevelferdsmessig utøvelse

Det følger av forskriftshjemmelen i havressurslova § 18 at styresmaktene kan fastsette regler for å sikre at avlivning av sjøpattedyr, sel, skjer i samsvar med forsvarlige avlivningsmetoder. Problemstillingen i det følgende er hvordan utøvelsesforskriften søker å oppfylle kravet.

Kompetansekrav behandlet ovenfor er utformet med tanke på dyrevelferdsmessig forsvarlig utøvelse. § 14 om ansvarsforhold likeså. Videre er den faktiske gjennomføringen av fangsten regulert i utøvelsesforskriften §§ 7-10. Utøvelsesforskriften § 7 lyder:

«§ 7. *Fremgangsmåten ved avliving*

Avlivingen skal foregå på en slik måte at dyret ikke lider unødig.

Voksne dyr skal skytes. Unger skal skytes eller slås med hakapik eller slagkrok.

Dyr som er skutt skal snarest mulig slås med hakapik. På unger kan også nyttes slagkrok.

Ved bruk av hakapik eller slagkrok skal selen slås i hodeskallen. Først skal selen slås med redskapets butte ende eller hammer slik at skalletaket knuses. Deretter skal redskapets pigg slås dypt ned i hjernen. På dyr som er skutt og ligger stille, er det tilstrekkelig å bruke redskapets pigg.

Blodtapping skal foretas på isen umiddelbart etter at hakapik eller slagkrok er anvendt. Ved plukkfangst kan blodtappingen foretas om bord, dersom dyret tas om bord umiddelbart og forholdene ellers tilsier det.

Blodtappingen skal foregå ved at det legges et snitt fra underkjeven til enden av brystbenet, hvorefter blodårene til forsveivene skjæres over.»

Det overordnede kravet for avlivning er at den «skal foregå på en slik måte at dyret ikke lider unødig» jf. § 7 første ledd første punktum. Kravet vil fremme det atter overordnet kravet om dyrevelferdsmessig forsvarlig avlivning jf. dyrevelferdsloven § 12. Videre virker kravet i § 7 som en gjentakelse, derved en forsterkning, av utøvelsesforskriftens formålsparagraf. Videre er utøvelsesforskriften § 7 andre til og med femte ledd konkret i sin utforming. Det er angitt spesifikt hvilke fangstredskaper som kan benyttes noe som følger av hjemmelen i havressurslova § 16 bokstav d. Det differensieres mellom unger og voksne individer. Konkrete krav til utøvelsen vil, dersom det er gjort tilstrekkelig forskning på dyrets opplevelse av avlivningen, medføre at fremgangsmåten er dyrevelferdsmessig forsvarlig.

Etter § 8 følger det særregler ved skyting av sel fra isen og fra fangstbåt. Når sel er skutt fra isen eller fra fangstbåt skal individene slås med hakapik og blodtappes «så snart hensynet til den videre fangst gjør det mulig» jf. § 8 første ledd. Her er det tatt et hensyn til den praktiske gjennomføringen av fangsten. Videre skal det «alltid følge minst 1 person med hver skytter for å slå og blodtappe de dyrene som skytes» ved slik fangst jf. § 8 annet ledd. Her er det søkt å legge forholdene til rette for dyrevelferdsmessig forsvarlig avlivning. Tilsvarende formål har forbudet mot å feste dragaband eller renneløkke (stropp) i dyr på isen før dyret er slått med hakapik eller slagkrok og blodtappet jf. § 9 første ledd første punktum. Etter andre ledd gjelder unntak ved plukkfangst dersom dyret åpenbart er dødt. Det må være fordi at da gjør ikke hensynet til dyrevelferdsmessig forsvarlig avlivning seg gjeldende. Spesialreguleringen av krøking i utøvelsesforskriften § 10 stiller seg i samme posisjon som § 9. Bestemmelsene

har hjemmel i havressurslova § 16 bokstav f om bruk av redskaper og andre innretninger som anvendes i forbindelse med fangst.

Havressurslova § 16 bokstav f angir også at utforming av redskaper som brukes i høstingen er et typetilfelle som kan forskriftsreguleres. I utøvelsesforskriften er utformingen av hakapik og slagkrok detaljert regulert i § 5. Det stilles også utførlige krav til våpen og ammunisjon i utøvelsesforskriften § 4. Det følger klart av forskriftshjemmelen i havressurslova § 18 at forbudet mot bruk av skytevåpen ikke gjelder ved høsting av sjøpattedyr, sel. Utformingen av redskapene må etter lovens formål være gjort slik at de skal påføre selen minst mulig unødig lidelse. Slik skal det overordnede kravet om dyrevelferdsmessig forsvarlig avlivning imøtekommes, dersom kravene til redskapene er oppfylt vil ikke nødvendigvis utøvelsen regnes som tilfredsstillende, de overordnede kravene gjelder.

Etter § 11 er det forbudt å fange eller drepe sel ved bruk av line, garn, saks, ruse eller annen form for felle jf. bokstav a. Det er forbudt å bruke skytevåpen med glatt løp jf. bokstav b. Det er forbudt å bruke slagkrok på voksne dyr, slå dyr med hakapik eller slagkrok utenom skallen og foreta avlivning av dyr i kunstig belysning jf. bokstav d, e og f. De opplistede fangstmetodene vil utvilsomt påføre selen unødige lidelser og presiseringen i § 11 følger av hovedregelen for fangsten. Lovgiver har likevel valgt å fremheve disse fangstmetodene som særskilt forbudt. Videre er det etter § 6 bokstav d forbudt å skyte sel som oppholder seg i sjøen. Etter § 6 annet ledd er det forbudt å skyte sel som ikke etterpå kan slås med hakapik eller slagkrok og blodtappes på grunn av forholdene. Både §§ 11 og 6 angir forbud angående spesifikke situasjoner hvor det er tydelig at selen blir påført unødige lidelser. Forbudene vil fremme en forsvarlig gjennomføring av avlivningen jf. havressurslova § 18.

Etter dette synes fangsten gjennomregulert i utøvelsesforskriften. Forskriften er klart utformet med en målsetningen om å fremme dyrevelferdsmessig forsvarlig selfangst. Det stilles inngående krav til kompetanse, utstyr og fremgangsmåte. Reguleringen er straffesanksjonert. Derved kan fangsten anses som dyrevelferdsmessig forsvarlig i teorien. Imidlertid avhenger det av den tilstrekkelig kunnskap om selens opplevelse av fangsten og her er forskingsdokumentasjon avgjørende, se første tema under neste punkt.

3.4. utfordringer for norsk forskriftsregulering av selfangst

3.4.1. Forskningsbehov

Når det gjelder det biologiske aspektet ved fangstutøvelsen og forskningsdokumentasjon vises det først til en rapport fra 2005 utformet av styringsgruppen for dyrevelferdsforsknings- og kunnskapsbehov i regi av Norges forskningsråd (NFR).¹³³ Rapporten konkluderer med følgende:

«[Selfangstmetodene] må betegnes som effektive og gode. Nærmere 100 % av ungene som blir skutt under ishavsfangsten dør momentant. Det foreligger imidlertid ikke tilsvarende undersøkelser ved skyting av voksen ishavssel. Effektiviseringstiltak i ishavsfangsten kan medføre behov for forskning spesielt knyttet til alternative metoder for avblødning.»¹³⁴

Videre når det gjelder vitenskapelig dokumentering angående avlivningsmetoder vises det til en rapport fra 2007 utformet av Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) på oppfordring av European Food Safety Authority.¹³⁵ Det konkluderes med følgende i rapporten:

«The conclusion of the panel is that available scientific data show that the ammunition used in the hunt of harp seal pups is highly effective in causing instantaneous unconsciousness and death by means of destructive brain damage. The current data from the Norwegian hunt of pups with rifle indicate high killing efficiency. Similar data are not available from the Norwegian hunt of 1+ animals. However, the fact that more powerful ammunition is used and the target area is larger in 1+ animals, it is likely that killing efficiency is comparable with that reported for pups. In order to provide scientific data, further investigations are needed on the effects of the currently used ammunition and potential alternatives.»¹³⁶

Rapportene fra 2005 og 2007 vurderer avlivningsmetodene for sel som svært effektive, men det fremheves et dokumenteringsbehov vedrørende voksen ishavssel.

---

¹³³ NFR er et offentlig organ som er en del av statens landbruksforvaltning. Rapport fra styringsgruppen for dyrevelferdsforskning- og kunnskapsbehov, *Forskningsbehov innen dyrevelferd*, Oslo 2005 (Rapport2005)

¹³⁴ NFR, *Rapport2005*, s.206

¹³⁵ VKM, *Scientific opinion on animal welfare aspects of the killing and skinning in the Norwegian seal hunt*, 08.10.07 (Rapport2007)

¹³⁶ VKM, *Rapport2007*, s.2

Rapporten fra 2005 påpeker også et mulig forskningsbehov vedrørende avblødning, men om det vurderer rapporten fra 2007 følgende:

«Current bleeding practice results in rapid blood loss and is an effective method in the field.»¹³⁷

Slutningen blir at avblødning ikke regnes som problematisk. Rapporten fra 2007 konkluderer videre at den foreskrevne bruken av hakapik er særs effektiv og dyrevelferdsmessig forsvarlig.¹³⁸ Imidlertid fremheves det følgende:

«However, the restricted availability of data requires that further studies should be performed on the effect of the hakapik as currently used in the Norwegian hunt.»¹³⁹

Den nyeste rapporten konkluderer med at fangstmetodene, dersom de blir fulgt, er dyrevelferdsmessig svært gode. Imidlertid påpeker rapporten kunnskapshull når det gjelder dokumentasjon av fangstmetodenes effektivitet.

Sjøpattedyrutvalget, et nasjonalt organ som gir norske styresmakter råd om forskning på og forvaltning av sjøpattedyr, angav i sin rapport fra 2010 at den vitenskapelige dokumentasjonen angående effekten av avlivningsmetodene for sel burde forbedres.¹⁴⁰ Forskningsinitiativet er nå igangsatt med veterinær Katrine Ryeng i ledelsen i regi av Havforskningsinstituttet.¹⁴¹ Formodentlig vil dokumentasjon foreligge i nær fremtid, og da kan det fullgodt konkluderes om reguleringen er dyrevelferdsmessig forsvarlig.

North Atlantic Marine Mammal Commission (NAMMCO) er en forvaltningsorganisasjon for sjøpattedyr i Nordøst Atlanteren, bestående av medlemslandene Norge, Island, Færøyene og Grønland samt enkelte land med observatørstatus. NAMMCOs vitenskapskomite kommer med tilrådninger om vitenskapelige undersøkelser som komiteen anser bør gjennomføres.¹⁴²

---

¹³⁷ VKM, *Rapport2007*. s.3

¹³⁸ *ibid.*

¹³⁹ *ibid.*

¹⁴⁰ Havforskningsinstituttet, *SPFH2010*, s.84 og punkt 6. Avlivningsmetodikk s.89

¹⁴¹ http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2013/april/skal_forske_pa_avliving_av_sel/nb-no

(Havforskningsinstituttet: Skal forske på avlivning av sel)

¹⁴² Om NAMMCO, se: <http://www.nammco.no>

Norge kommer ”godt ut” av NAMMCOs årlige rapport for 2013 hvor det eneste NAMMCO foreslår som endringer for reguleringen for 2014 er følgende:

«The scope of the 2014 activities are sealing in Norway and the Committee recommended Council to increase the effort by sending two observers.»¹⁴³

NAMMCO anbefaler Norge å styrke kontrollen ved å sende to observatører.

Konklusjonen blir at det enda er et stykke å gå når det gjelder forskingsdokumentasjon og kontroll av selfangst slik at forskriftsreguleringen blir fullgodt dyrevelferdsmessig forsvarlig. Behovene foranlediger behandling av rettsikkerhetsspørsmål.

3.4.2. Rettsikkerhetsspørsmål

Hovedinntrykket av regulering i selfangstforskriftene er at selfangstvirksomhet er gjennomregulert. Det er stilles overordnede og gjennomgående krav om aktsomhet og forsvarlige fangstmetoder.

Generelt kan det sies rettsikkerheten synes styrket av krav om teoretisk og praktisk opplæring av fangstfolkene. Utøvelsesforskriften er konkret i sin form og virker tilgjengelig og forståelig for de som driver med selfangst. Reguleringsforskriften virker restriktiv med sine begrensninger i adgangen til å drive med selfangst. Effektiviteten og rettsikkerheten blir styrket ved straffetrusselen som finnes i begge selfangstforskriftene.

Videre er det vanskelig å konkludere på om fangstutøvelsen er dyrevelferdsmessig forsvarlig regulert når det ikke foreligger tilstrekkelig dokumentasjon. Dokumentasjonsbehovet vedørende avlivning av voksen ishavssel synes å være det største rettsikkerhetsproblemet på området. Imidlertid er det igangsatt forskningsprosjekt som har nettopp dette som formål og

---

¹⁴³ NAMMCO, *Annual report 2013*, s.49

det er nærliggende å anta at usikkerheten i vil bli avhjulpet.¹⁴⁴ Videre må konsekvenser av resultatene implementeres i selfangstforskriftene. Til sist – og viktigst – må det påses at reguleringen blir fulgt. Behovet for kontroll og observasjon ikke er fullgodt dekket, jf. drøftelse under punkt 3.2.3. NAMMCO anbefaler også flere observatører om bord under fangstsesongene. Det er for øvrig dyrevelferdsmessig betryggende at NAMMCO, Sjøpattedyrutvalget og VKM jevnlig behandler spørsmål om selens dyrevelferd.

3.4.3. Motstand

Inngående regulering til tross, det finnes selfangstmotstander nasjonalt og internasjonalt. Med jevne mellomrom ytres det avsky og fordømmelse mot norsk selfangstvirksomhet. Det bør kunne sies at det reaksjonene på selfangst er utpregede følelsesmessige sammenlignet med fangst og jakt av andre villlevende dyr. I den offentlige debatt foretas det sammenligninger mellom fangstmetoder og metoder for avlivning på slakterhus. I denne sammenheng vises det til rapport fra NAMMCOs ekspert gruppe fra 2009, hvor det konkluderes med følgende:

«Given that the primary focus is exclusively on the moment the animal is stunned or killed, i.e. when the stunning device hits the animal, it can be said that the risk of longer survival times will be greater for hunted animals shot remotely than for animals that are slaughtered or where the operator is situated closely to the animal. On the other hand, most hunted animals will be killed without realizing that they are being targeted, and they will usually not be subjected to the long-term stress caused by the 'handling' experienced by domestic animals that are slaughtered.»¹⁴⁵

Viltlevende seler opplever ikke tilnærmet den stressituasjonen dyr gjør i slakterhus, likevel synes selfangst å ha fått en særstilling som moralsk forkastelig hos organisasjoner i innland og utland. Argumentasjonen går også på at næringen er unødvendig. Muligens ønsker deler av verdenssamfunnet og det norske folk at næringen avvikles. EU har som nevnt tatt skritt i den retning ved importforbud som en hemsko for kommersiell utnytting av den marine ressursen. Importforbudet behandles i neste kapittel, det vektlegges å avdekke formålet bak forbudet.

---

¹⁴⁴ http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2013/april/skal_forske_pa_avliving_av_sel/nb-no
(Havforskningsinstituttet: Skal forske på avlivning av sel)

¹⁴⁵ NAMMCO, *Report of the NAMMCO expert group meeting on best practises in the hunting and killing of seals*, North Atlantic House Copenhagen, Denmark 24-26 February 2009, s.16

4. Regional regulering

4.1. Importforbudet i EU

4.1.1. Forordningen

Importforbudet i EU er nedfelt i en forordning. En forordning er en rettsakt i EU som automatisk gjelder i EU-landene, uten at det kreves inkorporering i nasjonal lovgivning. Det vil si at fra og med forbudet trådte i kraft den 20.august 2010 var det gjeldende for medlemslandene.¹⁴⁶

Problemstillingen er først hvilket formål importforbudet bygger på. Derneft blir problemstillingen hvilken begrunnelse importforbudet har. Så er problemstillingen hvilket innhold importforbudet har, noe som vil belyses gjennom en fremstilling og vurdering av forbudets unntak. Importforbudet består av ”*EC No 1007/2009 of the European Parliament and of the Council on Trade in Seal Products*” (heretter hovedreguleringen) og ”*Commission Regulation RU 737/2010 on implementation of EC 1007/2009*” (heretter den implementerende reguleringen).

EU angir eksplisitt at formålet med forbudet er å redusere etterspørselen «*leading to the marked of seal products, and hence, the economic demand driving the commercial hunting of seals*».¹⁴⁷ Importforbudet søker å svekke etterspørselen på markedet for selprodukter.

Virkemiddelet ved importforbudet skal redusere det økonomiske incentivet til å drive med kommersiell selfangst. Motivet for en slik ambisjon er en ide om at selenes velferd styrkes gjennom å svekke selfangstnæringen.¹⁴⁸

Det blir også angitt som et eksplisitt formål med importforbudet at det vil «*harmonise the rules across the Community as regards commercial activities concerning seal products*».¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ Eu har 28 medlemsland, se: http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm

¹⁴⁷ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-10

¹⁴⁸ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-10

¹⁴⁹ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-7

En del av formålet er å oppnå en harmonisert regulering i unionen med tanke på kommersiell handel med selprodukter. Videre er formålet med en harmonisert regulering at forbrukerne skal føle større trygghet. Importforbudet søker å gjenopprette «*consumer confidence while, at the same time ensuring that animal welfare concerns are fully met*».¹⁵⁰

EU hevder i forordet til hovedreguleringen at importforbud er den eneste måten unionen kan bedre dyrevelferden for sel.¹⁵¹ Formålet bak importforbudet er en harmonisert regulering innad i EU og at selens dyrevelferd skal styrkes samtidig som forbrukerne skal føle større trygghet. I neste punkt er problemstillingen hvilken begrunnelse importforbudet bygger på.

4.1.2. Begrunnelsen

Det fremgår av forordet til hovedreguleringen at EU tar avstand fra resultater av selfangst, nærmere bestemt det at sel som «*sentient beings*» opplever «*pain, distress, fear and other forms of suffering*».¹⁵² EU tar avstand fra selfangstnæringen fordi de hevder at den medfører smerte, frykt, stress og andre former for lidelse for selen som sansende skapning. Imidlertid kan det ikke utledes av verken hovedreguleringen eller den implementerende reguleringen at EU fordømmer selfangst generelt.

Det fremheves at medlemmer av det offentlige og styresmakter har uttrykt seriøs bekymring angående hensynet til dyrevelferd på grunn av smerte, stress, frykt og andre former for lidelse som «*killing and skinning of seals, as they are most frequently preformed, cause to those animals*».¹⁵³ Det virker som om det herved legges til grunn at selfangst strider mot borgernes moral.

Det fremgår av forordet til hovedforordningen avsnitt 3 at det er vanskelig eller umulig for forbrukerne å skille selprodukter som kjøtt, olje, spekk, organer, pels og andre artikler laget av sel fra lignende produkter som ikke er eller inneholder sel. Videre angis det i forordet til

---

¹⁵⁰ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-10

¹⁵¹ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-11 og 12

¹⁵² Hovedreguleringen-forord, avsnitt-1 og 4

¹⁵³ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-4

hovedforordningen at medlemslandene ikke har en konsekvent regulering av handel med selprodukter.¹⁵⁴ Forskjellene i regulering kan etter EUs vurdering «*further discourage consumers from buying products not made from seals, but which may not be easily distinguishable from similar goods made from seals, or products which may include elements or ingredients obtained from seals without this being clearly recognisable*».¹⁵⁵ Begrunnelsen for ønsket om harmoniserte regler for handel med selprodukter er å beskytte forbrukerne mot tvil om at produkter på markedet inneholder, eller er rene selprodukter. Formålet om harmoniserte regler begrunnes også med at det vil virke positivt for det indre markedet i EU fordi det vil gjenopprette «*consumer confidence*», forbrukernes tiltro til markedet.¹⁵⁶

Etter vurderingen i forordet til hovedforordningen anser EU det som eneste mulighet å skjerme sine borgere mot selprodukter å innføre et forbud, andre tiltak som krav om merking blir vurdert å ikke være tilstrekkelig.¹⁵⁷

Importforbudet er ikke absolutt, det har tre unntak som er tema for oppgavens tre neste punkt. Problemstillingen er hvilket innhold importforbudet har, noe som vil belyses gjennom en fremstilling og vurdering av unntakene.

4.1.3. “The Inuit exception”

Det første unntaket ”the Inuit-exception” finnes i hovedforordningen artikkel 3 og i den implementerte reguleringen artikkel 3. Etter den implementerte reguleringen kan selprodukter importeres til markedet dersom det kan bevises at prosedyrene for fangst tilfredsstiller følgende vilkår:

« (a) *seal hunts conducted by Inuit or other indigenous communities which have a tradition of seal hunting in the community and in the geographical region;*

---

¹⁵⁴ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-5

¹⁵⁵ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-7

¹⁵⁶ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-10

¹⁵⁷ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-12

(b) seal hunts the products of which are at least partly used, consumed or processed within the communities according to their traditions;

(c) seal hunts which contribute to the subsistence of the community.»

Dersom selproduktene skal lovlig importeres til markedet må de for det første beviselig stamme fra selfangst gjennomført av Inuitter eller andre urfolkssamfunn som har tradisjon for selfangst i samfunnet og i den geografiske region jf. den implementerte regulering artikkel 3 bokstav a. For det andre må selproduktene beviselig være produkter som er ihvertfall delvis er brukt, konsumert eller prosessert innen samfunnet etter deres tradisjoner jf. bokstav b. For det tredje må selproduktene beviselig stamme fra selfangst som bidrar til eksistensen av samfunnet jf. bokstav c.

Bakgrunnen for unntaket er forutsetningen for importforbudet at *«fundamental economic and social interests of Inuit communities engaged in the hunting of seals as a means to ensure their subsistence should not be adversely affected»*.¹⁵⁸

Etter unntaket stilles det ingen krav til fangstmetoder eller begrensning med tanke på kvantum. Således gjør ”the Inuit-exception” importforbudet inkonsekvent. Det vil ikke virke motvirke at sel opplever negative følelser og fysiske lidelser. Følgelig harmonerer ikke unntaket med det som fremstår som hovedformålet og bakgrunnen for importforbudet mot selprodukter i EU. Og derfor medfører det heller ikke større tiltro til produkter på markedet.

4.1.4. “Sustainable management exception”

Det andre unntaket fra importforbudet er kalt ”sustainable management exception”. Etter hovedforordningen artikkel 3 nummer 2 er import av selprodukter lovlig for de tilfeller:

«... [Where] the seal products result from by-products of hunting that is regulated by national law and conducted for the sole purpose of the sustainable management of marine resources. Such placing shall only be allowed on a non-profit basis.»

---

¹⁵⁸ Hovedreguleringen-forord, avsnitt-14

Etter den implementerte reguleringen artikkel 5 bokstav a stilles krav om at selproduktene må stamme fra fangst utøvd under en «*natural resources management plan which scientific population models of marine resources and applies the ecosystem-based approach*». Det stilles altså krav om at fangsten må være utført i samsvar med en forvaltningsplan som bygger på vitenskapelige bestandsmodeller av marine ressurser og en økosystembasert tilnærming. Videre følger det av den implementerte reguleringen artikkel 5 bokstav b at det stilles krav om at fangsten ikke overstiger kvotene som er etablert etter forvaltningsplanen.

Det fremgår av den implementerte reguleringen artikkel 2 nummer 2 at selfangst er gjort på en «*non-profit basis*» når selproduktene som stammer fra fangsten er satt på markedet til en pris som er mindre enn tilsvarende utgiftene med fangsten redusert av subsidier mottatt i forbindelse med fangsten. Det virker ikke å være nærmere begrunnet hvorfor verdiskapning er ikke er ønskelig. Det synes likevel å harmonere med formålet for importforbudet fordi slik import ikke vil virke som et insentiv til å drive med kommersiell selfangst dersom vilkårene er oppfylt.

Unntaket virker strengt ved kravet om at bærekraftig forvaltning av marine ressurser skal være det eneste formål med fangsten. Følgelig vil all kommersiell selfangst havner utenfor unntaket, og unntaket er utenfor oppgavens avgrensning. Det åpnes ikke for en kombinasjonsmålsetning slik som deltakerloven og havressurslova gjør. I den norske regulering er bærekraft og verdiskapning kombinert ved forvaltning av viltlevende marine havressurser.

4.1.5. “Allowed imported with travellers for personal use”

Det siste unntaket fra importforbudet fremgår av hovedforordningen artikkel 3 og den implementerte reguleringen artikkel 4. Unntaket omhandler varer til personlig bruk for reisende. Slike selprodukter er tillat importert med reisende, men det er ikke tillat å selge dem på det europeiske marked. Reisende kan importere selprodukter når det er av «*occasional nature*» og til personlig bruk for seg selv eller familien.¹⁵⁹ Import av sporadisk karakter er

---

¹⁵⁹ Hovedreguleringen, artikkel.3

tillat. Unntaket vil ikke omfatte kommersiell selfangst som oppgaven omhandler. Importforbudet som sådan gir virkninger for selfangstnasjoner som driver med eksport, reaksjonene fra selfangstnasjonene Norge og Canada behandles i neste punkt.

4.1.6. Reaksjoner fra selfangstnasjonene Norge og Canada

Både Norge og Canada forsøkte først å komme til enighet gjennom forhandlinger med EU etter importforbudet ble opprettet. Tvisten lot seg ikke løse og i 2011 klaget begge landene EU inn for WTO. WTO la til grunn i 2013 at importforbudet ikke er mer handelsrestriktivt enn nødvendig og at det bygger på legitime grunner. Norge anket beslutningen 24.januar.2014, det ble også fremmet anke fra Canada og EU. Sakene ble forent til felles behandling. Ankeorganets rapport i saken kom i mai i år, WT/DS400/AB/R og WT/DS401/ABR (heretter WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR).

Canada vektla blant annet at selregimet i EU ikke er formålstjenlig.¹⁶⁰ De mente at det stred mot WTO-regelverket og ikke-diskrimineringsprinsippet.¹⁶¹ Videre hevdet Canada at alternative metoder var feilaktig analysert.¹⁶² Canada anførte at analysen av importforbudets nødvendighet verken hadde en riktig konklusjon eller grunnlag.¹⁶³

Norge på sin side argumenterte med at importforbudet strider mot WTO-regelverket. For det første er det mente Norge at importforbudet er i strid med målsetningen om å eliminere handelshindringer.¹⁶⁴ Videre hevdet Norge at analysen av alternative metoder og importforbudets virkning bygget på feilaktig grunnlag.¹⁶⁵ Blant annet når det gjelder identifikasjonen av formålet med selregimet.¹⁶⁶ I oppgavens neste kapittel behandles beslutningen fra WTO.

---

¹⁶⁰ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.20

¹⁶¹ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.17

¹⁶² WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.23

¹⁶³ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.27

¹⁶⁴ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.29

¹⁶⁵ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.33 og s.37

¹⁶⁶ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/ABR s.29

4.2. Beslutningen fra WTO

4.2.1. Bakgrunn og prinsipper

Først reises spørsmålet hvilken funksjon WTO har, slik blir behandlingen av beslutningen praktisk rettet.

WTO er en organisasjon som etablerer og håndterer regler for handel mellom nasjoner på et tilnærmet globalt nivå.¹⁶⁷ Gjennom WTO kan medlemsland fremforhandle løsninger på handelsproblemer. Hovedinnholdet av WTOs arbeid baserer seg på den fremforhandlede avtalen “the Uruguay Round” og tidligere fremforhandlede avtaler under “the General Agreement on Tariffs and Trade”.¹⁶⁸ WTO er en plattform for forhandlinger og en nøytral part som fatter beslutninger ved konflikter som ikke løses slik. Organet fremstår således som sikkerhetsventil når det gjelder handelsregimer som skaper konflikt mellom medlemsnasjoner.

Siktemålet for WTO er å fremme fri handel som er ikke-diskriminerende, forutsigbar, transparent og konkurransebetont. Attpåtil søker WTO at handel skal være fordelaktig for utviklingsland, miljøvennlig og beskytte menneskers, dyrs og planter helse.¹⁶⁹

WTO-regelverket er bindende for medlemslandene jf. The Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes (DSU) Artikkel 1.1. Dersom en medlemsnasjon mener en annen medlemsnasjon bryter WTO-regelverket kan nasjonen søke løsning gjennom WTOs tvisteløsningssystem jf. DSU artikkel 23. Således er DSU et virkemiddel for å forsikre at medlemsland opptrer i overenstemmelse med forpliktelsene de har etter WTO-regelverket.

---

¹⁶⁷ WTO har 160 medlemsland, inkludert Norge, Canada, og EU siden 1995, se:

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

¹⁶⁸ http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/who_we_are_e.htm (WTO: informasjonsside)

¹⁶⁹ http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm (WTO: informasjonsside)

WTO er fundert på prinsipper som er retningsgivende for organisasjonens virke og behandling av klager.

I det følgende er problemstillingen hvilke prinsipper for WTOs virke som aktualiseres av klagen på importforbudet mot selprodukter i EU.

Prinsippet om ikke-diskriminering er et hjørnesteinsprinsipp for WTO og organisasjonens virke. Prinsippet har sin forankring i General Agreement on Tariffs and Trade 1994 (GATT 1994)¹⁷⁰ artikkel I:1 og II:4. Videre er prinsippet forankret i Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT)¹⁷¹ artikkel 2.1. TBT artikkel 2.1. slår fast en forpliktelse for medlemsnasjonene til ikke-diskriminering mellom utenlandske produkter og mellom utenlandske og nasjonale produkter.

Målsetningen om å eliminere handelshindringer er en kjernemålsetning for WTO som følger av TBT artikkel 2.2. Etter TBTs forord er en målsetning at tekniske reguleringer ikke skal skape unødvendige handelshindringer. Etter WTO-regelverket skal regulering ikke være mer handelsrestriktiv enn nødvendig.

Forbudet mot kvantitative restriksjoner fremgår av GATT 1994 artikkel XI:1.

Det finnes to aktuelle unntak fra GATT 1994 når det gjelder EUs selfangstregime. De finnes i GATT 1994 bokstav a og b. Unntaket i bokstav a er for regulering som er «*necessary to protect public morals*». Unntaket i bokstav b omfatter regulering som er «*necessary to protect human, animal or plant life or health*».

---

¹⁷⁰ Avtalen regulerer internasjonal handel av varer.

¹⁷¹ Avtalen skal fremme målsetningene under GATT 1994 på området for teknisk regulering.

4.2.2. Resultat av klagebehandling¹⁷²

Ankeorganet fullførte ikke sin analyse av om selregimet i EU fastsetter «*related processes and production methods*» og derfor bryter prinsippet om ikke-diskriminering etter TBT artikkel 1. Det ble begrunnet med at spørsmålet ikke hadde blitt tilstrekkelig belyst av panelet og deltakerne.

Ankeinstansen opprettholdt panelets vurdering av standarden for ikke-diskriminering i artikkel 2.1. i TBT avtalen. Instansen opprettholdt også panelts konklusjon om at importforbudet er uforenelig med artikkel I: 1 fordi det ikke «*immediately and unconditionally*», altså umiddelbart og betingelsesløst, utvider den samme markedsadgang til fordel for canadiske og norske selprodukter som den gjør for selprodukter med opprinnelse fra Grønland.

Ankeinstansen opprettholdt panelets funn at importforbudet er «*necessary to protect public morals*» innenfor betydningen av GATT 1994 artikkel XX bokstav a. Ankeorganet fullførte analysen av unntaket GATT 1994 artikkel XX og påpekte at EU ikke hadde vist at selregimet oppfyller kravene. Derfor konkluderte ankeinstansen med at unntaket for ”offentlig moral” ikke kan anvendes i dette tilfelle.

Ankeinstansen kom ikke til at forbudet må oppheves, men bruddene fordrer endringer i EUs selregime.

4.2.3. Begrunnelse

Ankeorganet mener panelet hadde brukt riktig standard for å avgjøre om det kunne gjøres unntak av hensyn til den offentlige moral. Panelets analyse innebar en evaluering av viktigheten av siktemålet, beskytte den offentlige moralen i EU, middelet som var brukt til å oppnå siktemålet med importforbudet og om alternative tiltak foreslått av klagerne var rimelig gjennomførbare. Konklusjonen fra panelet om at importforbudet bidrar til målet er etter

---

¹⁷² WT/DS400/AB/R – WT/DS401/AB/R, Findings and conclusions in the appellate body report (WT/DS400/AB/R-WT/DS401/AB/R) s.191-194

ankeinstansens vurdering riktig. Det er også angitt av ankeorganet at til tross for at andre virkemidler vil være mindre handelsrestriktive vil de ikke fullgodt redusere bekymringen i den europeiske befolkning. Ankeorganet viser til forhold som sakens spesielle karakter og den spesielle naturen av tiltaket for å underbygge sin konklusjon om at unntaket i GATT 1994 artikkel XX bokstav a kommer til anvendelse.¹⁷³

Ankeorganet reverserte tross dette, beslutningen om at unntaket kan anvendes fordi at EU ikke hadde vist at deres selregime er utformet og vil anvendes på en måte som tilfredsstillende kravene i GATT 1994 artikkel XX.¹⁷⁴

4.2.4. Konsekvenser

Rapporten fra ankeorganet ble vedtatt av WTOs tvisteløsningsorgan, Dispute Settlement Body (DSB). EU fikk en gjennomføringsperiode til å implementere DSB sine anbefalinger i tråd med WTO-regelverket. Norge og EU ble enige om 16. måneders frist for gjennomføring og DSB motsatte seg ikke dette. Fristen er satt til 18. Oktober 2015.¹⁷⁵

Det gjenstår å se hvilken fremgangsmåte EU går for. Alternativene er å oppheve forbudet eller få det i overensstemmelse med WTO-regelverket. Det kan synes som om WTO fungerte som en sikkerhetsventil, men det fremheves at konklusjonen ble at forbudet er legitimt etter unntaket i GATT artikkel XX bokstav a.

Utviklingen viser at regulering av selfangst er et betent område, styresmaktene i Norge og Canada tar avstand fra selregimet i EU. Innad i begge landene er det organisasjoner og folk som er for selregimet og motsatt. Regional regulering og dens virkninger for norsk selfangst vurderes i neste punkt.

---

¹⁷³ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/AB/R s.129-174

¹⁷⁴ WT/DS400/AB/R-WT/DS401/AB/R s.175-193

¹⁷⁵ Dispute settlement: Dispute DS401

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds401_e.htm

4.3. Regionalt selfangstregime

4.3.1. Samlet vurdering

Forordningen bygger på en forutsetning om at selen opplever negative følelser og fysiske lidelser ved dagens selfangstnæring. Forutsetningen vakler når det er klart at dyrevelferden er bedre enn i slaktehus jf. punkt 3.4.3. Dessuten bør det kreves at påstanden dokumenteres. Hvorvidt EU kan dokumentere at selfangst medfører dårlig eller dårligere dyrevelferd enn annen dyreavlivning er tvilsomt og forutsetningen brister.

Videre begrunner EU sitt importforbud med menneskenes moral. Det kan diskuteres om dyrets interesse således kommer i bakgrunnen. Det virker som selen, fordi den appellerer til menneskets moral, får særbehandling. Selens ”interesse” får først gjennomslagskraft når den sammenfaller med menneskets interesse og moral. I så måte er retorikken ”et steg bak” retorikken i vår nasjonale dyrevelferdslovgivning hvor dyrenes interesse står på egne ben.¹⁷⁶

Dertil kommer det at bekymringen til den europeiske befolkning ikke baserer seg på undersøkelser eller folkeavstemninger. I WTOs behandling av anken fremgår det kun at det EU hevder bekymring eksisterer i befolkningen. Det er noe søkt at et unntak fra omforente handelsregler kommer til anvendelse på grunnlag av en så luftig betraktning.

Eksport fra Norge er innrettet etter anerkjente regler, Norge søker forutsigbarhet for sin eksport og WTO er sentral i så måte.¹⁷⁷ EU har en frist til å gjøre importforbudet i samsvar med WTO-regelverket eller oppheve det innen 18. Oktober 2015.¹⁷⁸ Det synes som om WTO fungerte som en sikkerhetsventil for Norge i forbindelse med selsaken. Klagebehandlingen har tatt over to år, det må ha gått med store summer av statlige midler til å representere Norge i den prinsipielle saken. Det kan betviles om det står i samsvar med vinningen nasjonen opplever. WTO krever ikke at EU opphever forbudet og det endelige utfallet er ikke klart før til neste år.

---

¹⁷⁶ Jf. punkt 2.3.1. og punkt 2.3.3.

¹⁷⁷ <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Veiledninger-og-brosjyrer/2005/kort-om-wto.html?id=88281> (Regjeringen)

¹⁷⁸ Dispute settlement: Dispute DS401
http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds401_e.htm

4.3.2. Virkninger for norsk selfangst

Forordningen i EU gjelder umiddelbart i medlemslandene. Norge er ikke medlem i EU og forordningen gjelder følgelig ikke i Norge. Konsekvenser av forordningen er likevel direkte når det gjelder eksport av selprodukter fra Norge til EU-medlemsland. Siden importforbudet trådte i kraft i 2010 har Norge ikke omsatt selprodukter på det europeiske marked.

Inkonsekvensen i forbudet gjør at det i seg selv står ustødig, attpåtil får ikke urfolksunntaket betydning i Norge hvor urbefolkningen ikke har tradisjon for å drive selprodukthandel. Derfor vil unntaket representere diskriminering av Norge sammenlignet med andre ikke-medlemsland hvor unntaket er anvendelig og åpner for handel.

Selfangstregimet i EU er en prinsipiell sak for Norge, men faktisk har den beskjeden økonomisk betydning. Retten til å bærekraftig forvalte marine ressurser og drive handel med produkter som stammer fra fangst og fiske er internasjonalt anerkjent og bygger på suverenitetsprinsippet. Forordningen svekker retten.

Det kan tenkes at importforbudet indirekte får dyrevelferdsmessig betydning for norsk selfangst. Norge har alt en svært begrenset selfangst som bygger på bærekraft og dyrevelferd. Forskjellen er at det økonomiske insentivet for å drive med fangsten delvis fjernes. Fangsten kan enten i enda større grad baseres på statlige subsidier eller avvikles. Sett at fangsten blir ytterligere subsidiert, vil det ikke være en forskjell for selen, det økonomiske aspektet er irrelevant for dyrevelferdshensynet. Dersom fangsten avvikles vil bestandsreguleringen opphøre, noe som på lang sikt kan virke ufordelaktig for selartene.

Muligens kan importforbudet avledet fremme en sikring av faktisk dyrevelferdsmessig forsvarlig fangst i norsk selfangstnæring. Forbudet forsterker en form for ”internasjonal fordømmelse” av næringen. Følgelig vil norske styresmakter ønske å styrke kompetansen og sikring av faktisk etterlevelse. Avsluttende refleksjoner som følger under omhandler utviklingstrekk og fremtidsutsikter for selfangstnæringen.

5. Avsluttende refleksjoner

Som nevnt innledningsvis forbød USA import av selprodukter alt i 1972. Videre har selprodukters omsettelighet blitt ytterligere begrenset gjennom EUs importforbud. To ”supermakter” har derved i praksis utelukket selprodukter fra fri markedsadgang. Det bør reflekteres over hvilken retning utviklingen tar. Unik regulering for enkelte dyrearter virker urimelig. Det synes nærliggende i denne forbindelse å sammenligne med kommersielt landbruk hvor en vanskelig kan argumentere for at dyrevelferden er bedre, men hvor oppmerksomheten mot dyrevelferden ikke på langt nær er tilsvarende. Dyr har i dag en verdi i kraft av å være til og mennesker bør føle empati med og ha respekt for dyr. Likevel har dyr fortsatt produksjonsverdi, og det bør ikke underkommuniseres. Det er problematisk dersom dyrs sentimentale verdi blir viktigere enn egenverdien og resultatet blir regimer hvor dyrene gis forskjellig status etter følelsesmessige kriterier. Altså at de dyrene menneskene føler mest empati med får en særstilling ved reguleringen av fangst, jakt eller andre former for utnytting.

Selfangsten i Norge er gjennomregulert og miljøhensyn samt dyrevelferd er i fokus. Eksportbegrensningen importforbudet representerer er en trussel for næringen. Likevel er den virkelige trusselen for næringen per i dag, regjeringens forslag om kutt i subsidier, som næringen er avhengig av.¹⁷⁹ Det kunne tenkes at det strider mot formålene til deltakerloven og havressurslova. Men til tross for at lovene har en målsetning om en bærekraftig fangstnæring som knytter verdiene til kystsamfunnene, kan det ikke innfortolkes noen garanti for fremtiden.¹⁸⁰ Dersom subsidiene fjernes står nasjonen står i fare for å miste en næring som har dype røtter og tradisjon.

En trussel for selen som ikke er fremhevet i oppgaven, er issmelting.¹⁸¹ Formodentlig medvirker det sterke fokuset på dyrevelferd ved selfangst til at den presserende trusselen issmelting, får mindre oppmerksomhet. Konsekvensene av global temperaturøkning for

---

¹⁷⁹ <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Mot-slutten-for-norsk-selfangst-7760812.html>

(Aftenposten: nyhetsartikkel)

¹⁸⁰ Se punkt 2.2.2. og 2.4.1.

¹⁸¹ Se: http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2009/oktober/livsviktig_drivis_smelter_under_selen/nb-no
(Havforskningsinstituttet : artikkel)

grønlandssel og klappmyss ble angitt som et av Sjøpattedyrutvalgets viktigste tilrådninger om forskning og tiltak alt i 2010.¹⁸²

Både importforbudet og beslutningen har symbolverdi. Forbudet kan opprettholdes og det medfører politisk press på Norge angående endringer i selfangstpolitikken. Muligens blir næringen avviklet. I fremtiden kan det tenkes at norsk selfangst blir en forhistorisk suverenitetsmanifestasjon.

Endelig vet man ikke hvilke ringvirkninger en uregulert voksende selbestand vil medføre for økosystemene i polare strøk.

6. Kildeliste

6.1. Lov

Kongeriket Norges Grunnlov LOV-1814-05-17

Alminnelig borgerlig straffelov (straffeloven) LOV-1902-05-22-10

Dyrevernlov LOV-1935-06-07-13 (Opphevet)

Lov om fangst av sel (selfangstloven) LOV-1951-12-14-1 (Opphevet)

Lov om dyrevern LOV-1974-12-20-73 (Opphevet)

Lov om godtroerverv av løssøre (godtroervervloven) LOV-1978-06-02-37

Lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) LOV-1999-03-26-15

Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) LOV-2008-06-06-37

Lov om dyrevelferd (dyrevelferdsloven) LOV-2009-06-19-97

---

¹⁸² Havforskningsinstituttet, *SPFH2010*, s.90

6.2. Forskrift

Forskrift om regulering av fangst av sel i Vesterisen og Østisen, FOR-2014-02-24-205 sist endret: FOR-2014-03-20-303

Forskrift om utøvelse av selfangst i Vesterisen og Østisen, FOR-2003-02-11-151 sist endret: FOR-2011-03-11-272

Forskrift om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy FOR-2009-12-21-1743

6.3. Forarbeid

Ot.prp. nr. 27 (1973-1974) Lov om dyrevern

St.meld. nr. 93 (1982-1983) Om retningslinjer for fiskeripolitikken

NOU 1990: 19 Norsk selfangst 1982-1988 Rapport fra den offentlige granskningskommisjonen

NOU 1995: 4 Virkemidler i miljøpolitikken

Ot.prp. nr. 67 (1997-1998) Om lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven)

NOU 1999:21 Lov om miljøvern på Svalbard (Svalbardmiljøloven)

St.meld. nr. 12 (2003-2004) om dyrehold og dyrevelferd

NOU 2005: 10 Lov om forvaltning av viltlevende marine ressursar.

Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) Om forvaltning av viltlevende marine ressursar (havressurslova)

Ot.prp. nr. 15 (2008-2009) Om lov om dyrevelferd (dyrevelferdsloven)

NOU 2009: 16 Globale miljøutfordringer – norsk politikk. Hvordan bærekraftig utvikling og klima bedre kan ivaretas i offentlige beslutningsprosesser

6.4. Rettspraksis

Rt-1996-367

Rt-2003-1750

LE-2004-102930

Rt-2011-1738 – Kvitungen-dommen (Hr-2011- 2382-A)

6.5. Konvensjon

United Nations Convention on Law of the Sea (havrettskonvensjonen)

Original tekst. Tilgjengelig i Utenriksdepartementets traktatregister, Ident: 10-12-1982 nr 1

Multilateral. Tilgjengelig på: <http://emeritus.lovdata.no/traktater/> [Sist besøkt: 05.12.2014]

6.6. EU direktiv og forordning

Council Directive 83/129/ECC of 28 March 1983 concerning the importation into Member states of skins of certain seal pups and products derived therefrom.

Commission Regulation EC No 1007/2009 of the European Parliament and of the Council on Trade in Seal Products

Commission Regulation EU 737/2010 implantation of EC 1007/2009

EC 1007/2009 –Accepted by the European Parliament May 5th 2009 and by the Council 16th adopted September 2009. Entered into force 10th of August 2010.

6.7. WTO-kilder

Beslutning etter felles behandling: WT/DS400/AB/R – WT/DS401/AB/R, Findings and conclusions in the appellate body report.

Endringsfrist: Dispute settlement: Dispute DS401 European Communities — Measures Prohibiting the Importation and Marketing of Seal Products. Tilgjengelig på:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds401_e.htm [Sist besøkt: 14.12.2014]

The Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes.

6.8. Avtaleverk

The General Agreement on Tariffs and trade 1994 (Annex 1A to the WTO Agreement)

The Agreement on Technical Barriers to Trade (Annex 1 A to the WTO Agreement)

6.9. Rapporter og statistikk

Fiskeridirektoratet, Fiskeriaktiviteten i Norskehavet – Delrapport til det felles faktagrunnlaget for Forvaltningsplan Norskehavet. Tilgjengelig på:

http://www.regjeringen.no/Upload/MD/Vedlegg/Forurensing/Forvaltningsplan%20Norskehavet/Fiskeriaktiviteten_Norskehavet.pdf [Sist besøkt: 08.12.2014]

Statistisk sentralbyrå, Historisk statistikk: Jord, skog, jakt og fiskeri, Selfangst 1821-1999. Og 1952-2007. Tilgjengelig på: <http://ssb.no/a/histstat/aarbok/tab-2000-09-06-03.html> og

<http://ssb.no/a/histstat/tabeller/15-6.html> [Sist besøkt: 08.12.2014]

Mejedell Cecilie M., *Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr*, Rapport VSO Oslo 2004 Veterinary Science Opportunities. Tilgjengelig på:

http://www.mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/fiskevelferd/veso_konsekvenser_av_menneskelig_aktivitet_paa_dyrevelferd_hos_viltlevende_dyr_2004.5928/binary/VESO%20Konsekvenser%20av%20menneskelig%20aktivitet%20paa%20dyrevelferd%20hos%20viltlevende%20dyr%202004 [Sist besøkt: 08.12.2014]

Rapport fra styringsgruppen for dyrevelferdsforskning- og kunnskapsbehov, *Forskningsbehov innen dyrevelferd*, Oslo 2005. Tilgjengelig på:

http://www.forskningsradet.no/csstorage/flex_attachment/82-02156-4%20dyrevelferd.pdf
[Sist besøkt: 08.12.2014]

Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM), Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare of the Norwegian Scientific committee for Food Safety ”*Scientific opinion on animal welfare aspects of the killing and skinning in the Norwegian seal hunt*”, 08.10.07

Tilgjengelig på: <http://www.vkm.no/dav/a04bc040cc.pdf> [Sist besøkt: 09.12.2014]

Arktisk Råd, Arctic Marine Shipping Assessment (2009) Report. Tilgjengelig på:

http://www.pame.is/images/03_Projects/AMSA/AMSA_2009_report/AMSA_2009_Report_2nd_print.pdf [Sist besøkt: 08.12.2014]

North Atlantic Marine Mammal Commission (NAMMCO), Report of the NAMMCO Expert group meeting on best practises in the hunting and killing of seals, North Atlantic House Copenhagen, Denmark, 24 – 26 February 2009 Tilgjengelig på:

<http://www.nammco.no/webcronize/images/Nammco/930.pdf> [Sist besøkt: 09.12.2014]

Arctic Biodiversity Trends 2010 – Selected indicators of change; CAFF International Secretariat, Akureyri, (Iceland May 2010). Tilgjengelig på: www.arcticbiodiversity.is [Sist besøkt: 05.12.2014]

Havforskningsinstituttet Institute of marine research, Sjøens pattedyr 2010, *Fisken og havet, særnummer 2-2010*. Tilgjengelig på:

http://www.imr.no/filarkiv/2011/05/sjoens_pattedyr_web.pdf/nb-no [Sist besøkt: 09.12.2014]

North Atlantic Marine Mammal Commission (NAMMCO), Annual Report 2013.

Tilgjengelig på: <http://www.nammco.no/webcronize/images/Nammco/1002.pdf> [Sist besøkt: 08.12.2014]

6.10. Litteratur

6.10.1. Bøker

Aschehoug og Gyldendals, *Store norske leksikon Rh-So*, (Oslo 1983)

Christensen Pål og Pedersen Gunnar, *TROMSØ gjennom 10000 år Ishavsfolk, arbeidsfolk og fintfolk 1900-1945*, (Tromsø 1995)

Røhnebak Ørnulf, *Miljø og jus –oversikt over norsk miljørett med innføring i jus og forvaltningsrett*, (Oslo 1995)

Heide Hansen, Odd Magnus, *Ishavsskutenes historie – Fangstkulturen som ble borte*, (Tromsø 1996)

Frøslie, Arne, *Dyrevernloven. Lov av 20.des 1974 nr. 7 om dyrevern med kommentarer*, (Oslo 1997)

Aschehoug og Gyldendals, *Lille norske leksikon 3.ugave*, (Oslo 2003)

Eckhoff, Torstein, *Rettskildelære*, 5. Utgave ved Jan E. Helgesen (Oslo 2007)

Falkanger Thor og Falkanger Aage Thor, *Tingsrett*, 6.utgave, (Oslo 2007)

Lilleholt, Kåre, *Knophs oversikt over Norges rett*, trettende utgave, (Oslo 2009)

Bugge, Hans Chr., *Lærebok i miljøforvaltningsrett*, 2.utgave, (Oslo 2009)

Stenevik Inger Helen og Mejdell Cecilie M., *Dyrevelferdsloven kommentarutgave*, (Oslo 2011)

6.10.2. Artikler

Nordtveit, Ernst, *Konsesjonsordninger og kvotesystem som regulering av tilgang til opne ressursar - privatisering eller regulering?* Pro Natura: Festskrift til Hans Christian Bugge 2012 s. 346-368 - (FEST-2012-hcb-346)

Strand Jan, *Selfangst – en fortsettelse av hvalfangsten*, Produksjon samlet av Gisle Tjong, s. 1 tilgjengelig på: http://skole.stord.kommune.no/kunnskapsbase/jan_strand_-_produksjon.htm [Sist besøkt: 09.12.2014]

Norsk Lovkommentar, ved Gunnar Frogner Dahl. Noten er sist hovedrevidert 21.12.2012. Note (9) tilgjengelig på: www.rettsdata.no [Sist besøkt: 06.12.2014]

Jerkø, Markus, *Det norske formålet "Bærekraftig utvikling" Noter*, Tidsskrift for rettsvitenskap, (Oslo 2009)

6.10.3. Nettsteder

http://uit.no/tavla/artikkel/256631/tromso_porten_til_ishavet (UiT: Artikkel) [Sist besøkt: 08.12.2014]

http://uit.no/om/enhet/forsiden?p_dimension_id=88177 (Rettsikkerhet og kompetanse – Strategiplan for Det juridiske fakultet, UiT – Norges arktiske universitet 2014-2020) [Sist besøkt: 08.12.2014]

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/ryddemappe/rydde/selfangst-i-ostisen-og-vesterisen.html?id=437322> (Regjeringen: Selfangst i Østisen og Vesterisen) [Sist besøkt: 13.12.2014]

<http://www.dfo-mpo.gc.ca/fm-gp/seal-phoque/facts-faits/facts-faitse-eng.htm> (Government of Canada) [Sist besøkt: 08.12.2014]

<http://www.dyrsrettigheter.no/pelsindustri/selfangst/selfangsten-norge-gambler-med-dyrs-rettsvern-i-wto/> (Dyrs rettigheter: oversiktsbilde) [Sist besøkt: 08.12.2014]

<http://www.selfangst.info/informasjon/fangsten/norsk-selslakt/> (NOAH: informasjonsside) [Sist besøkt: 08.12.2014]

http://www.harpseals.org/about_the_hunt/index.php (Harpseals org: informasjonssider) [Sist besøkt: 08.12.2014]

<http://www.cbc.ca/news/canada/faqs-the-atlantic-seal-hunt-1.803159> (Canadisk nyhetsside) [Sist besøkt: 08.12.2014]

<http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Veiledninger-og-brosjyrer/2005/kort-om-wto.html?id=88281> (Regjeringen: informasjonsside) [Sist besøkt: 13.12.2014]

<http://www.regjeringen.no/nb/sub/europaportalen/tema/landbruk-og-mat.html?id=686223>

(Regjeringen: Landbruk og mat) [Sist besøkt: 06.12.2014]

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/agenda/tolkningsuttalelser/erstatnings--og-forsikringsrett/tolkningsuttalelser-om-erstatnings--og-f/eiendomsretten-til-dyr.html?id=467584> (Justis- og beredskapsdepartementet, prinsipputtalelse/fortolkning:

Erstatnings- og forsikringsrett generelt) [Sist besøkt: 06.12.2014]

<https://snl.no/sel> (Store norske leksikon: sel) [Sist besøkt: 09.12.2014]

<https://snl.no/selfangst%2Fselbestander> (Store norske leksikon, nettutgave: Selfangst, Selbestander) [Sist besøkt: 14.12.2014]

<http://www.npolar.no/no/arter/isbjorn.html> (Nordnorsk Polarinstitut: Isbjørn (Ursus maritimus)) [Sist besøkt: 06.12.2014]

<http://www.fiskeridir.no/fiske-og-fangst/hoeringer/2010/foeslaar-aa-endre-reglene-for-utoevelse-av-selfangst> (Fiskeridirektoratet: Foreslår å endre reglene for utøvelse av selfangst) [Sist besøkt: 12.12.2014]

http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2009/oktober/livsviktig_drivis_smelter_under_selen/nb-no (Havforskningsinstituttet: artikkel) [Sist besøkt: 06.12.2014]

http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2013/april/skal_forske_pa_avliving_av_sel/nb-no (Havforskningsinstituttet: Skal forske på avlivning av sel) [Sist besøkt: 14.12.2014]

<http://www.nammco.no> (NAMMCO) [Sist besøkt: 13.12.2014]

http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm (EU: informasjonsside) [Sist besøkt: 08.12.2014]

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm (WTO: informasjonsside) [Sist besøkt: 13.12.2014]

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/who_we_are_e.htm (WTO: informasjonsside) [Sist besøkt: 13.12.2014]

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm (WTO: informasjonsside) [Sist besøkt: 13.12.2014]

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Mot-slutten-for-norsk-selfangst-7760812.html> (Aftenposten: nyhetsartikkel) [Sist besøkt: 14.12.2014]

Antall ord: 17 926¹⁸³

---

¹⁸³ Fraregnet forside, forord, innholdsfortegnelse og litteraturliste jf. § 16 pkt.5 i Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap vedtatt 20.22.03 av styret ved Det juridiske fakultet med hjemmel i forskrift § 2 i forskrift for studier av 03.04.03. Sist endret 5.2.14 i sak SU 10-14 av Studieutvalget ved Det juridiske fakultet med hjemmel i § 2 i forskrift for studier av 12.12.2008 ved Universitetet i Tromsø og i § 2 i forskrift for eksamener av 1.8.2009 ved Universitetet i Tromsø.

